

TA DOKUMENT JE **IZBOR ODZIVOV JAVNOSTI**, KI NASLAVLJAJO VARUHA PRAVIC GLEDALCEV IN POSLUŠALCEV IN JE NAMENJEN ZA INTERNO RABO, ZA OBVEŠČANJE UREDNIKOV OZIROMA UREDNIŠTEV RTV SLOVENIJE TER SEZNANJANJE OBČINSTVA Z OBRAVNAVO NJIHOVIH ODZIVOV. VSEBINE ALI DELOV VSEBIN NI DOVOLJENO UPORABLJATI V NOBENEM DRUGEM KONTEKSTU.

MESEČNO POROČILO O ODZIVIH OBČINSTVA

OKTOBER 2019

Povzetek odzivov in odgovorov z izbranimi poudarki, mnenja in priporočila, statistika

Objava na spletnem naslovu www.rtv slo.si/varuh: 8. 11. 2019

Končna redakcija: 8. 11. 2019

Pripravile: Ilinka Todorovski, Eva Semič, Anja Nab Huš

Poudarki v odzivih in odgovorih ter mnenja in priporočila za oktober 2019

Zakaj je televizijsko športno uredništvo praktično prezrlo evropski naslov slovenske plezalke? Ali je primerno, da javni medij v informativnih oddajah o sodni zadevi in postopku, ki še nista končana, osvetljuje le eno plat?

Kdaj ustvarjalci TV-satire prestopijo mejo med duhovitim in žaljivim?

Kako naj radijska in televizijska uredništva pravilno ločujejo/označujejo informacije in plačane vsebine?

Zakaj na MMC niso ukrepali po opozorilu na napačno štetje glasov v spletni anketi in dovolili, da je bil nedelujoč program še kar v uporabi?

Kako se v radijskem glasbenem izboru upoštevajo raznolikosti vrednot poslušalstva?

Te etične in poklicne dileme so izstopale med oktobrskimi odzivi, ki so bili razpršeni med raznovrstne programske vsebine in storitve.

Varuhinja je napisala več mnenj ter uredništvom priporočala skrbno in poglobljeno branje Poklicnih meril in načel novinarske etike, zlasti v točkah o nepristranskosti, verodostojnosti, pravičnosti, uravnoteženosti, dobrem okusu oz. spoštovanju vrednot poslušalcev in gledalcev, pravilih žanra (intervju, satira) in oglaševanju oz. promociji v programih RTV.

Kazalo vsebine

TELEVIZIJA SLOVENIJA	5
I. INFORMATIVNI PROGRAM	5
Poročanje o streljanju v Parizu	5
Tarča: o postopkih zoper župana ali odsotnosti ministrice?	6
Tarča: razjasnitev zapletene teme ali poglobljanje političnega spopada?	7
Kje so pozitivno naravnane novice?	8
Intervju s sodnikom v nedokončani zadevi	9
Studijska zasedba v oddaji Moje mnenje	12
Pohvala: gledamo samo vas!	12
II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM	13
Sveto in svet je na programu prepozno!	13
Izzivi srebrne generacije – pohvale!	13
Kakovostna glasba: premalo in prepozno!	14
Hvala za dobre nadaljevanke, ampak	16
III. ŠPORTNI PROGRAM	16
Površno in mimobežno o evropski prvakinja – zakaj?.....	16
Atletsko prvenstvo in opazke o tekmovalkah	18
IV. RAZVEDRILNI PROGRAM	19
Kaj dogaja? Kaj je smešno in kaj žaljivo?	19
Joker in Slovenski pozdrav (prepozno, prezgodaj)	21
Čez planke – kakšna naj bo oddaja?.....	22
V. PROGRAM PLUS	23
Bleščica: ali res sodi v dopoldanski pas?	23
Rubrika za starejše v oddaji Dobro jutro	24
Zadnja beseda: o gostji, ki ne zna razpravljati.....	24
Zakaj gledalcem svetuje hrvaški zobozdravnik?	25
VI. TV MARIBOR	27
Pohvali za mariborsko Dobro jutro.....	27
VII. SPLOŠNO	27
Ponovitve v jesenskih mesecih	27
Na javno RTV sodi tudi koledar dogodkov.....	27
RADIO SLOVENIJA	28
I. RADIO PRVI	28
Kdo skrbi za glasbeno podobo Prvega?	28
Duhovna misel: o raznolikosti	29
Finančni svetovalci in standard slabo plačanih	30
Vprašanje o glasbi in oglasih	31

II. VAL 202	32
Zakaj je gostu treba segati v besedo?	32
Če bi bil bog.....	32
III. Radio SI	34
O novicah v nemščini.....	34
Novinarsko javljanje ali oglas?, drugič.....	35
MMC	35
I. VSEBINA	35
Poročanje o natečaju V zavetju besede	35
Slovenska pomlad ali afera JBTZ?.....	36
Uporabniki: zakaj je moderator odstranil komentar?.....	36
Več opozoril glede neprimernih komentarjev, drugič.....	36
II. STORITVE	37
Nedeljujoča anketa: goljufija ali napaka?.....	37
Na javno RTV sodi tudi koledar dogodkov (MMC)	39
RTV SLOVENIJA	39
I. SPLOŠNO	39
Ali lahko novinar RTV piše za drug medij?, drugič.....	39
Nacionalka pa nič! Ali res?.....	39
II. JEZIKOVNA KULTURA	40
Ali nimate učiteljev govora?	40
Dobro jutro: prizadene/prizadane	41
Oglas: zmagati/premagati	42
III. OGLAŠEVANJE	43
S štoparico nad oglase!.....	43
IV. RTV PRISPEVEK	44
Kako do oprostitve plačevanja RTV prispevka?.....	44
Ali se za gledanje TV plačuje dvakrat?.....	45
V. TEHNIČNE ZADEVE	46
Poslušamo, a ne razumemo	46
Podnapisi niso berljivi.....	46
VI. DOSTOPNOST IN PRILAGOJENI PROGRAM	47
Za oddajo, dostopno slepim tekmovalcem	47
VII. VARUHNJA	49
RTV Slovenija na obisku na Jesenicah: Varuhinja sprašuje in odgovarja.....	49
Z dijaki kamniškega Cirusa o javnem mediju in vlogi varuhinje	49
Skupna vstopna spletna točka o Slovencih v sosednjih državah.....	49
Odziv na varuhinjin radijski nastop: poštne številke so pomembne!.....	50
PRILOGI	51

PRILOGA 1: Intervju s sodnikom v nedokončani zadevi – iz Poklicnih meril in načel novinarske etike.....	51
PRILOGA 2: Ponovitve v jesenskih mesecih.....	53
STATISTIKA.....	55

TELEVIZIJA SLOVENIJA

I. INFORMATIVNI PROGRAM

Poročanje o streljanju v Parizu

Varuhinja je v vednost prejela sporočilo gledalca **D. K.**, kritičnega do poročanja o napadu na pariške policiste v Dnevniku 3. oktobra 2019; menil je, da je poročilo vsebovalo »bombastične vložke usmerjene proti eni izmed religij, katera je tudi del naše slovenske družbe«:

»Včeraj ste v večernem Dnevniku posredovali informacije v zvezi s tragičnim dogodkom v Parizu, kjer je policist ustrelil svoje štiri sodelavce. Sporno seveda ni slednje poročanje, pač pa vaši vložki med omenjenim prispevkom.

Ko opisujete da so bili ustreljeni 4 policisti preden so uspeli ubiti policista napadalca, kar tako v začetku vašega prispevka kot 'head line' malo navržete "...nagib za dejanje še ni potrjen, nekateri francoski mediji poročajo da se je napadalec pred kratkim spreobrnil v islam...". Torej z vašim prispevkom direktno poskušate insinuirati, da je kot eden od morebitnih razlogov njegovega streljanja to, da je prešel v islamsko religijo. Od osebe, ki dela na javnem zavodu bi pač pričakoval, da se zaveda svoje odgovornosti poročanja in je profesionalka pri svojem delu ter zagotavlja verodostojne in nepristranske prispevke, s katerimi celovito obvešča državljane RS. (...)

Danes, dan po dogodku v nobenih francoskih resnih (objektivnih) medijih nisem zasledil, da je policija ugotovila povezavo njegovega prestopa v islamsko religijo, z njegovo domnevno radikalizacijo in kot tako osnovnim motivom, ki ga je vodil pri njegovem strašnem dejanju.

Menim, da je danes več, kot preveč neobjektivnega poročanja in kot eno izmed področij kjer je slednje prešlo meje dobrega okusa, je vsekakor zlorabljanje ene religije (islamske) ter njeno nenehno povezovanje v negativnem kontekstu.«

Odgovor odgovorne urednice Informativnega programa **Manice J. Ambrožič**:

»Ponovno sem si ogledala Dnevnik z dne 3. oktobra in naše poročanje o napadu na pariške policiste. V našem poročanju ne vidim težav, saj je voditeljica uvodoma dejala, da nagib za napad še ni potrjen, da pa francoski mediji pišejo in poročajo o tem, da naj bi se napadalec pred kratkim spreobrnil v islam. Nobenih drugih besed, oznak, kaj šele predsodkov ali blatenja islama ne voditeljica ne novinarka, ki je naredila prispevek, nista uporabili. Tudi poročilo avtorice prispevka o napadu je bilo povsem korekten povzetek dejstev brez namigovanja ali komentiranja. Mimo precej detajlnih informacij, četudi takrat še neuradnih, ki niso bile le govornice in ki so jih povzemali vsi drugi mediji, pri našem poročanju pač ne moremo.

Vsakokrat znova pretehtamo, ali so v drugih medijih objavljene informacije dovolj verodostojne in trdne, preden jih objavimo. Tudi tokrat ni bilo drugače. Tako

poročajo tudi velike medijske hiše, gledalci pa vedno znova želijo odgovor na vprašanje, zakaj. V skladu s tem mislim, da je bilo naše poročanje v tem primeru povsem korektno, za nameček pa se je nekaj dni po napadu poročanje francoskih medijev o radikalizaciji napadalca izkazalo za točno.

V Informativnem programu TVS se že leta trudimo, da o napadih kogarkoli, pa naj gre za verske skrajneže ali nasilneže z drugačnimi vzgibi, poročamo nepristransko, brez predsodkov ali spodbujanja sovraštva. Tako bo tudi v bodoče!«

Tarča: o postopkih zoper župana ali odsotnosti ministrice?

Gledalec **M. L.** je menil, da je uredništvo Tarče neprimerno poudarilo nepripravljenost pravosodne ministrice Andreje Katič, da bi sodelovala v oddaji o postopkih zoper ljubljanskega župana (TV SLO 1, 10. 10. 2019):

»V uvodu oddaje si je voditeljica privoščila sovražni govor naperjen zoper ministrico Katič. Spletno oko navaja: "glavni cilj sovražnega govora je razčlovečiti tiste, proti katerim je usmerjen, njegov namen pa ponižati, prestrašiti ali spodbuditi nasilje; izraz zajema govorno, pisno in nebesedno komunikacijo." Prikaz ministrice, da hodi od zabave do zabave, v studio pa ne pride, ustreza vsem elementom sovražnega govora. Pa še nasvet dotični voditeljici: že gimnazijska profesorca slovenščine nas je naučila, da je v debati opozarjanje na slovnične napake napačno in da v debatah razpravljamo o stvareh in ne o osebah. V tem primeru je bila oddaja o županovih napakah in ne o delu ministrice, voditeljica pa se je spravila nanjo. Izkoriščanje javnega prostora na javni televiziji z namenom obračunavanja z "negostom" pa obžalovanja vredno. In to je sovražni govor po definiciji.«

Odgovor odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija **Manice J. Ambrožič**:

»Očitek o sovražnem govoru je neutemeljen. V oddaji Tarča so govorili o dolgotrajnih kazenskih in davčnih postopkih, ki se v nekaterih odmevnih primerih vlečejo tudi 10 let. Prva med pristojnimi za spremembo zakonodaje na tem področju je ministrica za pravosodje, ki je bila zato vabljen v oddajo. Vabilu se ni odzvala, na ministrstvu njene odsotnosti niso podrobneje pojasnili, v napovedniku dogodkov pa uredništvo ni zasledilo posebnih dejavnosti ministrice. V oddaji so zato omenili nekaj dogodkov, ki se jih je ministrica nedavno udeležila, v oddajo, v kateri bi lahko predstavila smernice za rešitev trenutno najbolj perečih vprašanj z njenega resorja, pa ni prišla.«

Varuhinja je dodala:

»Dodajam, da povsem razumem uredništvo, ki si k razpravi o družbeni deviaciji prizadeva pritegniti najbolj pristojne za sistemsko rešitev, saj gledalci upravičeno pričakujejo, da bodo slišali argumente najbolj odgovornih. Pravilno je, da se občinstvu pojasni, da se je povabljeni, ki bi lahko bistveno prispeval k razumevanju tematike in opravlja javno nalogo, izognil javnemu pojasnjevanju. Če tega ne bi storili, bi lahko gledalci upravičeno dvomili, ali je uredništvo vložilo dolžno skrb za celovito predstavitev odmevne teme.

Menim pa tudi, da se mora javni medij izogibati cenenim prijemom, ki nič ne prispevajo k informativnosti oddaje. Menim tudi, da v podajanju konkretne kritike nekega ravnanja ali kritičnih vsebin nasploh ni pomembno le to, kaj rečeš/poveš, ampak tudi, kako to rečeš/poveš. Seveda ob spoštovanju fokusa in konteksta. V tem delu menim, da je vaša pritožba upravičena. Ne morem pa se strinjati z razlago, da bi šlo za sovražni govor, saj ni šlo za osebno diskreditacijo ali agitiranje k sovražnemu delovanju.«

Tarča: razjasnitev zapletene teme ali poglobljanje političnega spopada?

Gledalka **P. J.** je varuhinji posredovala mnenje o oddaji Tarča o poslanskih privilegijih in razmerah v Sovi (TV SLO 1, 17. 10. 2019):

»Verjamem, da se ustvarjalci trudijo s pripravo Tarče in Erika Žnidaršič tudi z njenim vodenjem, a nam gledalcem ne prinese vedno ravno veliko.

Še največ razburjenja in jeze. Mislim na to zadnjo oddajo o poslanskih privilegijih in sporih, na del, kjer so poslanci odgovarjali na vprašanja. Kot pri soočenjih strank pred volitvami, tudi tukaj zmanjkuje časa, da bi prišli do čim realnejše slike. Odvisno je lahko od agresivnosti poslanca, da si zase pridobi več časa, čeprav (ali ravno zato) ponavlja trditve kot pokvarjena plošča, da bi se pri gledalcih "prijele". Če ni možnosti za repliko, lahko postane zavajanje za neinformirane gledalce resnica. (Černač). Tudi Horvat je na primer trdil, da se je Levica strinjala s Toninovim predlogom o poslanskih privilegijih, ko je bil predsednik DZ, pa to ne drži.

(...) Zdi se mi, da ni burleska samo vse to dogajanje v zvezi s Sovo, ampak tudi Tarča v taki obliki. Morala bi biti daljša ali tematika bolj omejena.«

Odgovor odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija **Manice J. Ambrožič**:

»Oddaja Tarča je polemična oddaja, ki temelji na raziskovalnem novinarstvu in soočanju različnih mnenj o najbolj aktualnih temah v družbi. V oddajo vedno povabimo pluralno zasedbo gostov in vsem so ponujene enake možnosti za predstavitev svojih mnenj.

Vsaka oddaja ima omejen čas, prav tako smo število gostov letos omejili na šest na oddajo, saj želimo gostom omogočiti dovolj časa za soočenje mnenj.

Oddaja je nepristranska in jo vodi interes javnosti, nikakor pa ne politične koristi ali škoda katerekoli stranke. To dokazujejo tudi odzivi, ki jih prejemo; izjemno veliko pohval smo v zadnjem času dobili za naši oddaji o gradnji športnega parka Stožice. Vse teme poskušamo predstaviti celovito, korektno in raziskovalno poglobljeno, v oddaji pa dati možnost ključnim sogovornikom, ki so povezani s temo, da soočijo mnenja.«

MNENJE varuhinje:

»Tudi sama menim, da je pri posebej kompleksnih tematikah preveliko število gostov v strogo odmerjenem času lahko moteče in medvedja usluga programskim

ustvarjalcem, ki se trudijo, da bi neki temi prišli do dna, potem pa se oddaj spremeni v tekmo z minutami in sekundami.«

Kje so pozitivno naravnane novice?

Gledalka **E. R.** je na varuhinjo naslovila pismo, v katerem je menila, da v dnevnoinformativnih oddajah neupravičeno prevladujejo slabe novice.

»Danes, v sredo, 16. oktobra, na koncu Dnevnika reče moja hči: " Ampak zakaj za hudiča, so samo slabe vesti ??? In zakaj je v njih 99 % takih, ki na moje življenje nimajo nobenega vpliva ??? In meni in mojemu možu ne pomenijo popolnoma nič ! " In ta njen mož ji je v celoti pritrdil, jaz sem s komentarjem: " Življenje je pač tako ", prilila malček odličnega goriva, ki je plamtelo " ko sam vrag " (...)

Veste, tako zelo narobe je zastavljeno naše poslanstvo: to Slovenijo narediti zares vredno njenih lepot! Drug drugemu smo kot psi, ki vlečejo staro razcapano cunj po dvorišču! Ne sodelujte, prosim v tem. Na TVS se že zelo izrisuje pripadnost nekaterih ključnih novinarjev posameznim opcijam. Naj se tisti udinjajo pri njih, nam pa naj pustijo občutek, da se DELA ZA LJUDI, ZA NAROD, NE ZA PEŠČICO POKVARJENIH POLITIKOV !!!«

Manica J. Ambrožič, odgovorna urednica Informativnega programa:

»Ne vem, kaj lahko odgovorim, pismo me je po resnici povedano presenetilo. Če so novice, ki jih omenila gospa, nepomembne za slovensko in svetovno družbo, potem bi bilo potrebno ukiniti novinarstvo in medije.

V naših oddajah vedno poskušamo iskati in predstavljati tudi spodbudne zgodbe; v naši osrednji oddaji TVD poročamo o vseh pomembnejših odkritjih in prebojih slovenskih znanstvenikov, zdravnikov, prav tako opozarjamo na vse pomembne dosežke Slovencev v svetovnem merilu. A ob vsem tem ne moremo mimo našega osnovnega poslanstva, ljudi informirati o najpomembnejših dogodkih doma in po svetu in jih postavljati v relevanten kontekst. Vse novice, ki jih je omenila gospa, so točno takšne. Mogoče ne prijetne ali spodbudne, a pomembne.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Razumem, da slehernega posameznika ne morejo zanimati enake vsebine – nekatere bolj zanimajo novice iz sveta ali športa, nekatere bolj pritegnejo lokalne ali kulturne novice. Zato uredništva pri uvrščanju vsebin v oddaje skrbijo za ustrezno ravnotežje in raznovrstnost, kakor tudi za to, da se poleg negativnih dogodkov, ki so sestavni del življenja, opazijo tudi pozitivne zgodbe, osebnosti in pojavi, ki ne razburjajo in ne vznemirjajo, so pa pomembni za razumevanje bližnjega in daljnega sveta. Menim, da jim to tudi večinoma uspe. Na TV Slovenija je veliko pozitivno naravnanih oddaj, takšni sta denimo Slovenska kronika ob 19.30 ali Kultura po Odmevih, če se zadržim pri informativnih formatih.«

Gledalka je menila, da je prišlo do nesporazuma:

»Nihče ni trdil, da vaš informativni program ne bi bil dober, saj ga sicer jaz osebno ne bi edinega gledala vsak dan. Je pa na trenutke res preveč populističen in vse te silne javne debate- upam- nekoč več ne bodo javne, pač pa se bodo brezplodne umaknile na strokovno ali politično raven in se šele primerno rešene podale med državljane, ki se imamo tako ali tako vsak dan bolj za ukvarjat sami s seboj in našim položajem v tej družbi.«

Intervju s sodnikom v nedokončani zadevi

Varuhinja je glede Intervjuja s sodnikom Zvezdanom Radonjičem (20. 10. 2019) prejela 6 pisnih in telefonskih odzivov gledalcev, o oddaji so jo vprašali tudi posamezni novinarji RTV Slovenija, ob robu rednih varuhinjin srečanj z uredništvu.

Ostro kritiko o programski vsebini sta po telefonu izrazila dva gledalca, pisno pa **J. P.** Skupni imenovalec: ali je primerno, da javni medij o sodni zadevi in postopku zoper sodnika, ki še nista končana, osvetljuje le eno plat. Iz odzivov:

»Tudi sam bi rad vedel končno kdo je morilec, ampak vi z vašimi dejanji ste se že vnaprej čvrsto odločili o zadevi, o kateri se še sodstvo ni izreklo! In to na način, ki je navijaško podel.« (J. P.)

»Sodnik trdi, da je bil pod pritiski. Etična komisija ugotovi, da je kršil kodeks, zoper njega je predlagan disciplinski postopek. Ali javni medij osvetli obe strani? Ne, predvidljivo enostransko, kot že prej v zadevi Novič.« (povzetek, **F. F.** po telefonu).

Iz odgovora urednice **Manice J. Ambrožič** gledalcu J. P.:

»O zadevi Novič smo poročali v različnih oddajah, osvetljevali so jo različni sogovorniki. Med sogovorniki oddaje Intervju je bilo letos že nekaj sodnikov, gospod Možina se je za pogovor s gospodom Radonjičem odločil, ker je ta javno opozoril na domnevne pritiske na svoje delo.

To ni bila oddaja o zadevi Novič, pač pa o delu sodnika Radonjiča, ki je ima za sabo več kot 20 let sodniške kariere, v kateri je razsojal o številnih odmevnih zadevah. V oddajo Intervju smo torej povabili sodnika, ki je opozoril na pritiske na svoje delo.«

Na varuhinjin naslov sta prispeli dve pohvali; posredovani sta bili uredništvu.

»S takšnimi oddajami, kot je bil nedeljski intervju z g.Radonjičem, si bo RTVSLO samo širila krog gledalcev.« (**B. T.**)

»Čestitam gospodu Jožetu Možini in Vam odgovornim na RTVSlo, da nam postrežete s takšno oddajo, ki bi jo sam poimenoval "Robovi podzemlja." Državljani imamo pravico izvedeti še drugo dimenzijo tistih resnic, ki nas utesnjujejo, pa marsikdo ne ve zakaj je v osebem in družbenem krču. Skratka moj poklon gospodu Jožetu Možini za moč in voljo do tistega dela, ki je zagotovo trše od dnevnih zabav in prav tako naj gre zahvala Vam odgovornim, da podpirate vsebine, ki so še kako aktualne. S takšnimi oddajami televizija ogromno pridobiva.« (**M. R.**)

En odziv je prispel pred predvajanjem oddaje; gledalka, ki je v zadevi Novič osebno prizadeta, je vnaprej izrazila dvom o nepristranskosti in objektivnosti Informativnega programa TV Slovenija. Spomnila je na uredniška pojasnila in varuhinjino mnenje po predvajanju dveh oddaj maja letos: Odkrito o pritiskih v pravosodju, v katerem je nastopil tudi obdolženec v zadevi, in oddaji Intervju z obdolženčevim odvetnikom (Poročilo za maj str. 16). Iz odziva:

»Nikakor ni v moji pristojnosti, da se vpletam v uredniško politiko. A mislim, da kot naročnik in plačnik RTV storitev vsekakor imam pravico povedati, kaj si mislim o programu. Pri tem upravičeno pričakujem objektivno in celovito poročanje o zadevah. (...) Ta gost bo oddajo postavil v nov kontekst. Prosim vas za informacijo kdaj boste zagotovili uravnoteženo poročanje RTV Slovenije o umoru in sodnem postopku v zvezi s tem. Ne nazadnje to od vas zahteva zakon.«

Iz odgovora odgovorne urednice Informativnega programa **Manice J. Ambrožič**

»O sodnih postopkih, o pritiskih na sodstvo in o vseh temah, ki se tičejo sodne veje oblasti v Sloveniji, poročamo v skladu s profesionalnimi standardi in odgovorno. Domnevni pritiski na sodstvo in dolgotrajnost nekaterih sodnih postopkov so pogosto teme naših oddaj.

Omenjate oddajo, v kateri je na TVSLO 3 nastopil tudi gospod Novič. Lahko le dodam, da smo temo - torej pravosodje - v zadnjih mesecih samo na TVSLO 3 večkrat obravnavali z različnimi sogovorniki, tudi s predsednikoma Vrhovnega in Ustavnega sodišča. 6. septembra letos je bila v Državnem zboru okrogla miza Temelji pravne države, na kateri je sodeloval ves vrh sodne veje oblasti in pravosodna ministrica. Okroglo mizo smo v celoti predvajali na našem tretjem sporedu.

Sistemske težave na področju sodstva smo podrobneje analizirali tudi v naših večjih raziskovalnih projektih, kot sta Teš 6 in Stožice.

Sprašujete me, kdaj bomo celovito raziskali postopke in dogodke, ki so povezani s tragedijo vaše družine. Menim, da bo pravi čas za daljše raziskovalno delo, ko bodo končani sodni postopki.

V oddajo Intervju ne vabimo aktivnih politikov, imajo pa v njej prostor drugi sogovorniki z najrazličnejših področij družbe, tudi sodstva.«

Varuhinja je v odgovorih na pritožbe zapisala mnenje, da **občinstvo javne televizije upravičeno pričakuje takšno uredniško načrtovanje programa, da bo zadeva obravnavana celovito in večplastno**, kot to določajo Poklicna merila in načeli novinarske etike v točkah o nepristranskosti, uravnoteženosti in pravičnosti (te točke iz etičnega kodeksa RTV Slovenija so kopirane kot **PRILOGA 1**, str. 51).

Varuhinja je pred zapisom mnenja in priporočila počakala, ali bo po predvajanju oddaje Intervju z Zvezdanom Radonjićem kontroverzna tematika osvetljena še kako drugače, morda v naslednji oddaji Intervju ali v naslednjih programskih pasovih Informativnega programa, morda z druge/drugih plati, z nasprotnimi argumenti, morda z relevantnimi in manj znanimi podrobnostmi iz sodnih spisov, analizo dosedanjega poteka procesa Novič.

Varuhinjino **MNENJE** in **PRIPOROČILO**:

»Zavedam se, da je takšne oddaje težko odgovorno in kredibilno pripraviti v času, ko sodba še ni pravnomočna, saj kompetentni sogovorniki iz tožilstva in sodstva zadeve ne morejo komentirati dokler postopek še poteka. Ta okoliščina in omejitve pa je bila znana tudi uredništvu oz. jo je uredništvo lahko predvidelo in bi jo moralo upoštevati.

Menim, da je bila vnovična obravnava zadeve Novič z zgolj ene strani uredniška napaka. Argument odgovorne urednice Manice J. Ambrožič je, da Intervju s sodnikom Radonjičem »ni bila oddaja o zadevi Novič, pač pa o delu sodnika Radonjiča, ki ima za sabo več kot 20 let sodniške kariere, v kateri je razsojal o številnih odmevnih zadevah. V oddajo Intervju smo torej povabili sodnika, ki je opozoril na pritiske na svoje delo.«

Menim, da je oddaja potrdila, da v konkretnem primeru tematik ni mogoče mehanično razločevati, saj so sodnikovi očitki o pritiskih neločljivo povezani prav z zadevo Novič. Zato se je neizogibno ponovil primer intervjuja z odvetnikom Jožetom Hribarjem, ki prav tako ni bil le pogovor o njegovi karieri, ampak predstavitev enega pogleda na konkretno zadevo Novič.

Menim, da je bila uredniška napaka tudi izbira žanra intervju, ki zaradi imanentne enostranskosti ni primeren za obravnavo kontroverznih tem, saj ne more razjasniti večplastne in kompleksne tematike. O tem sem pisala že večkrat, uredništvu sem prav v kontekstu nedeljske oddaje Intervju priporočala notranje razprave in upoštevanje pravil žanra.

Menim, da je v pripravi oddaj, ki se dotikajo najhujših kaznivih dejanj in s tem tudi pravic žrtev, treba vnaprej predvideti možnost nepietetnega govora ter načrtovati ustrezno ravnanje v takšnem primeru. Obžalujem, ker je bilo gostu omogočeno, da v oddaji javne televizije izreče kategorično trditev o vdovi oz. vdovinem ravnanju. Menim, da je šlo za neprimeren poseg v osebne pravice osebe, ki ni imela možnosti, da bi pred televizijskim avditorijem sama zaščitila sebe in svoje dostojanstvo.

Vnovič poudarjam, da v javnem mediju ne more biti prepovedanih tem ali gostov, velja pa dolžnost odgovornega načrtovanja programskih vsebin, z določitvijo fokusa, konteksta in žanra – ob upoštevanju Poklicnih meril in načel novinarske etike.

Ko sodnik javno spregovori o pritiskih nase, na svoje delo in napade na neodvisnost sodstva, je treba biti vse plati zvona, javni medij mora z dolžno skrbnostjo in v imenu javnosti takšno tematiko obravnavati posebej vztrajno, natančno, poglobljeno, analitično, raziskovalno. Enostranskega prikaza z enim akterjem po mojem mnenju ni mogoče šteti za takšno obravnavo.

Odgovornim za programsko vsebino **priporočam** natančno branje in dosledno spoštovanje Poklicnih meril in načel novinarske etike ter Programskih standardov, z namenom, da se napake v tehtanju, presoji, odločanju ali izvedbi ne bi ponovile.«

Studijska zasedba v oddaji Moje mnenje

Varuhinja je prejela dve vprašanji o studijski zasedbi v oddaji Moje mnenje, ki je bila na sporedu 24. 10. 2019 na TV SLO 2; gledalki **M.** in **A. M.** sta menili, da bi morali sodelujoče izbirati uravnoteženo med »levimi in desnimi«:

Glede na to, da smo demokratična družba, z državljani različnih političnih opredelitev, me zanima, zakaj poleg levo opredeljenih sogovornikov ne povabite v to oddajo tudi desno opredeljenih sogovornikov? Lahko bi povabili 2 + 2, kar bi bilo uravnoteženo. In glede na to, da RTV prispevek plačujemo vsi državljani, imamo pravico biti zastopani vsi.«

Odgovorila je urednica oddaje **Vida Petrovčič**:

»Gostov za oddajo Moje mnenje ne izbiramo po načelu "levi in desni" sogovorniki, ker jih na ta način niti ne iščemo in ne označujemo. Sama zasnova oddaje nam tega ne omogoča, saj že na začetku meseca izberemo štiri stalne goste, ko še sploh ne vemo, katere teme bodo komentirali v celem mesecu. Nihče namreč ne ve, kaj se bo zgodilo, zato tudi gostje ne vedo, o čem bodo govorili. Tokrat so v oddaji nastopali novinarji. Če bi sodili po vseh njihovih stališčih, ki so jih izrekli v vsem mesecu oktobru v oddaji Moje mnenje, bi jih težko ocenili s tako preprostimi oznakami kot so "levo in desno". In to je pravzaprav tudi čar oddaje Moje mnenje.«

Varuhinja je k odgovoru urednice dodala podatek o sestavi govorcev:

»Dodajam podatek, da so bili gostje v tem štiritedenskem ciklu oddaje Moje mnenje: Anže Voh Boštic, novinar in odgovorni urednik portala Pod črto, Tjaša Božič, svetovalka Inštituta za politični management, Uroš Urbas, odgovorni urednik časopisa Delo in dr. Jure Stojan, ekonomist, direktor raziskav na Inštitutu za strateški razvoj.«

Pohvala: gledamo samo vas!

Gledalka **A. P.**, ki se je v imenu oskrbovancev enega od domov za ostarele odzvala na programsko vsebino Kulturno-umetniškega programa, je zapisala tudi pohvalo informativnim oddajam TV Slovenija:

»Naj vam povem, da imamo v našem centru res ogromno televizij in da opažamo, da stanovalci največ in najraje gledajo TV Slo. O oddajah se tudi veliko pogovarjamo. Predvsem so pohvaljene oddaje Dobro jutro, Zrcalo tedna, Utrip, Dnevnik, Tednik, Studio city... Tudi voditeljice in voditelji oddaj so na nivoju. Menim oziroma menimo, da delate dobro. Predvsem imejte v mislih, da so ljudje nagnjeni k negativizmu in ravno zato potrebujemo dobre, pozitivne zgodbe.«

Urednica **Manica J. Ambrožič** je odgovorila:

»Ob poplavi kritik in iskanja šibkosti se pogosto prezre res dobro delo in trud mnogih, pravzaprav večine ustvarjalcev naših vsebin in programov. Gospe se iskreno zahvaljujem za pohvale in za trud, da nam je tople besede poslala.«

II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM

Sveto in svet je na programu prepozno!

Gledalka **K. A.** je vprašala, zakaj je oddaja Sveto in svet na sporedu v poznih večernih urah:

»Zelim izraziti svoje nezadovoljstvo s tem, da je oddaja Sveto in svet tako pozno, ob 23.30h ali se pozneje zagotovo veste, da je to prepozna ura za vse potencialne gledalce... torej zakaj tako pozno?«

Odgovor direktorice TV Slovenija **Natalije Gorščak**:

»Pri oblikovanju programske sheme se trudimo oblikovati program tako, da je zanimiv za najširši krog gledalcev, ob tem pa moramo upoštevati tudi vse zakonske obveznosti.

Oddaja Sveto in svet je, podobno kot vse pogovorne oddaje z več gosti, ki se dotikajo resnih tematik na poglobljeni način, na sporedu ob 22:50 in ne ob 23:30, kot pišete. Ob posebnih priložnostih, kot je bil npr. predvečer praznika, pa so oddaje tega žanra na sporedu tudi prej.

Odkar obstajata zamik gledanja in gledanje na zahtevo je najpomembneje to, da je oddaja takoj po predvajanju na voljo za nove načine gledanja, kar smo na RTV SLO omogočili že pred leti.«

Dodatno pojasnilo **varuhinje**:

»Dodam lahko še splošno pojasnilo, da v pripravi programske sheme nikoli ni mogoče upoštevati prav vseh pričakovanj občinstva, saj imate radijski poslušalci in televizijski gledalci v 600 tisoč gospodinjstvih v Sloveniji izjemno različne navade in želje. Skoraj ni programske vsebine, glede katere ne bi kot varuhinja prejela vsaj že kakšnega mnenja, da je na sporedu prezgodaj ali prepozno ali takrat, ko so na drugih programih prav tako zanimive vsebine.

K sreči se odpirajo nove poti spremljanja programov (prek spletnega predvajalnika ali z zamikom), zavedam pa se, da nima vsak takšne možnosti. Zato pa so na sporedu tudi ponovitve. Oddaja Sveto in svet se ponavlja ob ponedeljkih ob 13:35, prav tako na TV SLO1.«

Izzivi srebrne generacije – pohvale!

Varuhinja je na prejela več pohval za serijo oddaj Izzivi srebrne generacije, ki so jo na TV SLO 1 predvajali od 25. septembra 2019. Nekaj poudarkov:

»Čeprav serija obdeluje zares težko tematiko, nas napoji z realnim upanjem, da je starost lahko izjemno lepa, kakovostna in dostojanstvena. Novinarka Neva Novljan je uspela ustvariti oddajo, ki na pozitiven način postavi vsem, ki smo kakorkoli vpleteni v življenje srebrne generacije (in to smo v bistvu vsi), eno zelo spodbudno in realno ogledalo. Vemo, kam hočemo priti, zdaj nam mora le država priskrbeti vozovnico do

tja. Ta pozitiven pogled oddaje nam daje izziv in hkrati zagotovilo, da se da, če se hoče. In to je najpomembnejše. Da nas vse skupaj spodbudi. Tudi državo.

Serija dokazuje, da je Neva Novljan izjemna, tenkočutna in srčna novinarka, zato si iskreno želim (in tudi naši družbi), da bi nam RTV Slovenija pokazala čim več takšnih oddaj. Potrebujemo jih, prav zares potrebujemo. Upam, da se serija po teh treh oddajah ne zaključi in da bomo gledalci in gledalke lahko še naprej spoznavali "Izzive srebrne generacije" in to preko teh krasnih, pozitivnih, a povsem realnih oči. Gre res za fantastičen koncept in odlično izvedbo.« (T. K.)

»Dejstvo je, da je tovrstnih vsebin premalo. Ljudje ne vedo kam in na koga naj se obrnejo, ko potrebujejo pomoč. Ne poznajo oblik pomoči. Ne vedo, kaj jim lahko krije zavarovalnica. Starosti se bojijo. Na žalost pa mediji objavljajo slabe zgodbe, največkrat napihnjene, neresnične. To sproža v ljudeh še dodaten strah in nezaupanje. Dobre, pozitivne zgodbe, ki se odvijajo vsak dan v vseh Slovenskih domovih pa so spregledane in pozabljene. Ostanajo med stanovalci, zaposlenimi, svojci in stenami.

Zato zelo podpiramo vaša dejanja, odločitev, da tovrstne vsebine izpostavite. Pohvalno je, da ste prepoznali pomembnost področja in da ste ljudem dali besedo. (A. P, v imenu enega oskrbovancev enega od domov za ostarele)

»Močno si želimo in upamo, da se bo serija nadaljevala in ne bo ostalo samo pri treh uvodnih oddajah o demografsko najbolj množični populaciji v Sloveniji.

Serija prikazuje izzive starejše generacije skozi pozitivne zgodbe udeležencev v seriji in skuša prikazati, da starejši še nismo za na odpad, da smo lahko kljub upokojitvi in letom še vedno aktivni, da se lahko zaljubimo,...in s tem podira nepotrebne tabuje v naši družbi. Tem za nadaljevanje serije je več kot dovolj, več kot dovolj je zgodb, ki jih morajo slišati tako mladi, ki bodo nekoč starejši kot starejši, ki so bili nekoč mladi.

Sreča, radost, veselje, druženje z sovrstniki in mlajšimi so ključ za aktivnejše in srečnejše življenje nas, ki si še želimo bivati, modrovati, deliti izkušnje z drugimi.« (v imenu ZDUS predsednik **Janez Sušnik** in podpredsednica **Vera Pečnik**)

V imenu ustvarjalcev se je gledalcem zahvalila urednica serije **Neva Novljan**:

»V svojem imenu in imenu celotne TV ekipe serije Izzivi srebrne generacije se vam lepo zahvaljujem za vaše prijazne besede, ki nam bodo vsekakor spodbuda pri delu naprej, v pripravi novih oddaj v okviru serije, z novimi temami, ki vse bolj postajajo izzivi ne le starejše generacije, temveč tudi srednje in mlajše generacije.«

Kakovostna glasba: premalo in prepozno!

Gledalka **J. P.** je poslala več daljših pisem, v katerih je nanizala mnenja o različnih televizijskih programih in oddajah o glasbi – varuhinja jih je posredovala pristojnim. Gledalka je na konkretna vprašanja prejela tudi konkretne odgovore, pripravila jih je direktorica TV Slovenija **Natalija Gorščak**.

1. Oddaj z glasbeno dokumentarno vsebino je vedno manj oz. malo, če pa so, so v nočnih terminih, ko mlada populacija in ostali zaposleni že spijo saj vstajajo zgodaj za v šolo ali službo (npr. danes: Opus ob 22.50 in 23.30 posnetek koncerta s čembalisti, kar je zelo zanimiv in redek dogodek a kdo bo ob tej uri vztrajal??!!) . Zakaj?

Odgovor: Vaš pogled na shemo je še iz časov, ko smo vsebine spremljali preko linearne televizije, kar se je še posebej v zadnjih petih letih zelo spremenilo. Mladi gledalci televizije ne gledajo več linearno, preko televizije, ampak preko računalnika oziroma še večkrat preko mobilnika, zato je zanje popolnoma vseeno, kdaj je oddaja na sporedu, pomembno je, da vedo, da je, kar pa je težava, s katero se srečujemo, saj razen promocije naših oddaj na TV SLO, nekaj malega na naši spletni strani in na družbenih omrežjih, si dodatne promocije ne moremo privoščiti (avtobusi, plačani oglasi na popularnih spletnih straneh, na družbenih omrežjih in podobno). Torej težava, da naše oddaje ne pridejo do mladih gledalcev ni v tem, kdaj so v shemi, pač pa ta, da sistemske promocije v medijih, ki niso RTV SLO mediji, naš javni zavod nima.

2. Oddaje kot so Opus in druge dokumentarno glasbene oddaje, ki pripomorejo k glasbeni izobrazbi mladih ali nadgradnjo in bogatitev poznavanj glasbenih dogodkov iz domače in tuje glasbene ustvarjalnosti so ob terminih za spanje. Toliko glasbenih dogodkov pri nas, toliko ustvarjalnosti v eni majhni državi je izjemno in to je treba registrirati, dokumentirati in na koncu arhivirati. Ali to počnete?

Odgovor: »V našem programu imamo sredin dokumentarni termin na TV SLO 2 namenjen resni glasbi, resni glasbi so namenjeni nedeljska jutra na TV SLO 2, ponedeljkovi večeri na TV SLO 1 so enkrat mesečno obarvana z resno glasbo, ob različnih terminih predvajamo velike koncerte resne glasbe, ki jih odkupimo preko Evrovizije, na TV SLO 1, kljub zvišanju stroškov, se vsako leto pridružimo tekmovanju Evrovizije za mlade glasbenike in plesalce (izmenično na dve leti), letos smo bogato obeleževali 100. obletnico baleta, letošnje poletje na TV SLO 1 prenašali evrovizijsko tekmovanje zborov, podobno kot pred dvema letoma, ko je zmagal naš zbor, Carmen manet. Kolegi v Uredništvu za resno glasbo in balet pripravljajo dokumentarne oddaje o slovenskih skladateljih in glasbenikih, vendar smo pri količini oddaj, kot v vseh ostalih programih, omejeni.

3. Hrvaška televizija pripravlja takšne oddaje in jih predvaja ob normalnih terminih zato, da čim več gledalcev to vidi in sliši. Poglejte Po lepi naši, ki dobiva tudi evropska priznanja in nagrade. Z oddajami v lastni produkciji tudi stimulirajo mlade glasbene ustvarjalce: npr. Bravo maestro (tekmovanje laikov v dirigiranju, A strana, Pjevaj molju pjesmu itd.), kjer aktivno vključijo tudi mlade ustvarjalce in poustvarjalce – enostavno skrbijo tudi za mlad glasbeni reprodukcijski kader...)

Odgovor: Skupni prihodki HRT so skoraj 180 mio Evrov (glede na finančni načrt objavljen na njihovi spletni strani), kar je v osnovi praktično dvakrat toliko kot je prihodkov na RTV SLO. Od tega dobi njihov TV zajeten delež, ki se ga ne da razbrati iz finančnega načrta, tako da pri njih nakup velike količine tujih programov ni težavna, ravno tako so si lahko privoščili nakup formata Bravo Maestro (BBC-jev licenčni

format, katerega cena je za nas, žal, previsoka, glede na zasedenost našega orkestra pa je vprašanje, kdaj bi oddajo sploh lahko snemali). Oddaja »Lijepom našom« je posnetek prireditve, ne pa prava televizijska oddaja. Na sodobnih javnih televizijah so podobne oddaje opustili in glasbene vsebine predstavljajo na podoben način kot mi.«

Hvala za dobre nadaljevanke, ampak ...

Gledalka **M. P.** je prosila za pojasnilo, ker 4. oktobra ni bila predvajana epizoda nadaljevanke Iz pozabe:

»Večji del poletja so bile na sporedu ponovitve, sedaj smo v jesenskem terminu, pa vidim, da ponovno pedvajate nadaljevanko "Morilec z jezera" in "Varna hiša", ki sta v času prenosov atletike, pomaknjeni v kasnejši večerni termin. Zanima me, zakaj ni tako tudi z odlično nadaljevanko "Iz pozabe"??, ki je, kot vidim iz napisanega sporeda, ta petek sploh ne bo!! Sem velika ljubiteljica dobrih nadaljevanek, hvala bogu poskrbite pri vas, da so na sporedu.«

Urednica tujega programa v Kulturno-umetniškem uredništvu **Neli Avberšek Vozelj**:

»Poleti ste lahko na programih TV Slovenija spremljali številne premiere, med njimi so bile tudi nadaljevanke. Televizijski spored je predvsem na drugem programu TV SLO pogosto odvisen od športnih in drugih dogodkov, tako je bilo tudi v primeru, ki ga navajate. Nadaljevanka je odpadla zaradi atletike, žal pa zaradi programa, ki je sledil (v skladu s programsko shemo) tokrat serije nismo mogli predvajati z zamikom, temveč je bila uvrščena na spored naslednji petek.«

III. ŠPORTNI PROGRAM

Površno in mimobežno o evropski prvakinji – zakaj?

Gledalec **R. M.** se pritožil, ker javna televizija 6. oktobra v Športu po Dnevniku, v informativnem bloku med 19. in 20. uro, ni poročala o evropskem uspehu plezalke Lučke Rakovec:

»V športnem delu Dnevnika niti z besedico ali sličico niste sporočili, da se je v Edinburghu slišala Zdravljica in imamo evropsko prvakinjo v težavnostnem plezanju, Lučko Rakovec.«

Odgovor urednika športnih dnevnoinformativnih oddaj **Boštjana Ogrisa**:

»V oddaji, ki jo omenjate, res nismo omenili Lučke Rakovec. O njenem uspehu smo poročali v naši zadnji informativni oddaji. Zavedamo se, da je naša naloga poročati predvsem o uspehih slovenskih športnikov. V nedeljo česa drugega kot omembe uspeha nismo mogli narediti, saj nam agencije niso poslale posnetkov s tekmovanja.

Ker gre za velik uspeh, smo se s Planinsko zvezo dogovorili za poseben medijski termin danes (sreda, 9.10.), da bomo lahko v naši osrednji oddaji spregovorili o

omenjenem minulem uspehu in o ciljih za preostanek sezone s poudarkom na kvalifikacijah za OI.«

Varuhinja je dodala splošno pojasnilo:

»Novinarji in televizijske kamere javnega medija ne morejo biti na vseh športnih dogodkih po svetu, kjer slovenski športniki dosegajo odlične uspehe. Velik del športnega spektra je mogoče ustrezno pokriti z izmenjavo posnetkov znotraj EBU, to je povezave evropskih javnih radiotelevizij, ter s posnetki agencij, s katerimi ima RTV sklenjeno pogodbo. Uredništvo je v največji stiski, ko posnetkov prek teh kanalov ne more pridobiti, saj v televizijske novice težko uvrstijo vsebine, ki jih ne morejo ilustrirati, torej brez slike, posnetkov. V teh primerih se običajno post festum pripravijo prispevki, s katerimi se poudari dosežen športni dosežek.

Iskreno si želim, da bi se morda v sodelovanju med pristojno športno zvezo in uredništvom našel takšen način sodelovanja, da bi se lahko ob podobnih primerih že ob samih dogodkih dokumentiralo uspehe, da bi jih potem na ustrezen (televizijski) način lahko posredovali našemu občinstvu.«

Gledalec je bil nad odgovorom urednika športnih oddaj razočaran, vztrajal je, da gre za diskriminacijo:

»Če si ogledate nedeljsko športno oddajo ob 22.00, je bila novica o uspehu Lučke Rakovec (evropskem naslovu!) zadnja in brez kakršnih posnetkov, le skopa novica. Taisto bi lahko objavili tudi v osrednji športni oddaji ob 19.00. In lahko bi uporabili posnetke tekme iz Kranja, ki je bila prenašana na TV Slovenija prejšnji teden, in kjer je Lučka Rakovec bila tretja. Lahko bi jo tudi poklicali v Edinburg (kot so to takoj storili kolegi z radia), kot je velikokrat navada na TV Slovenija, v ozadju pa bi bil lahko omenjen posnetek iz Kranja ali njena slika.

Neodgovorna pa je predvsem urednikova trditev, da "Zavedamo se, da je naša naloga poročati predvsem o uspehih slovenskih športnikov."

Če si ogledate osrednjo nedeljsko športno oddajo ob 19.00 je od 6:43 minute pa do 8:43 minute prispevek o poškodbi kolesarja Luke Mezgca. Prav tako so v oddaji od 5:02 do 6:02 poročali o tekmi moto gp, pa o nekem relliju v Velsu, kjer sploh ni bilo nobenega slovenskega tekmovalca! Torej je bila tretjinja osrednje nedeljske športne informativne oddaje namenjena čisto drugim temam in ne kot trdi urednik - nalogam javne televizije, da poročajo predvsem o uspehih slovenskih športnikov.

Kot sem dejal sem zelo razočaran nad odgovorom urednika športnega programa na javni televiziji. Dejansko javna televizija ne opravlja svojega poslanstva in prav gotovo to dejstvo zahteva odločno akcijo po spremembah.«

Varuhinja je uredništvo seznanila z gledalčevim odgovorom in predlagala, da se o zadevi kritično pogovorijo. Odgovorni urednik Športnega programa **Gregor Peternel** je pripravil daljši odgovor:

»V uredništvu smo v zadevi s poročanjem o uspehu Lučke Rakovec imeli resno razpravo, katere sklep je, da je bila storjena uredniška napaka. O naslovu evropske prvakinje bi na dan uspeha morali poročati v osrednji informativni oddaji.

Seveda pa je potrebno pritožniku razložiti še nekaj dejstev. Plezanju posvečamo veliko pozornosti, ki si jo z vrhunskimi dosežki slovenskih plezalcev in uvrstitvijo plezanja med olimpijske športe tudi zasluži. Do plezanja nikakor nismo diskriminatorni. Prenašali smo tekme svetovnega pokala, svetovno prvenstvo, v nadaljevanju sezone bomo tudi kvalifikacije za olimpijske igre. O uspehih redno poročamo v informativnih oddajah in pripravljamo prispevke, ki niso zgolj poročila s tekmovanj.

Televizija je odvisna od slike. Če aktualne slike nimamo, je po standardih, ki jih imamo za poročanje v informativnih oddajah, ne nadomeščamo z arhivskih materialom. Kriterij, ki ga upoštevamo je, da kažemo tisto o čemer govorimo, agencije pa nam slike z evropskega prvenstva niso posredovale. A napaka je bila storjena, ker nismo objavili informacije. Vendar pa vselej poiščemo prvo priložnost in tako je bilo tudi v tem primeru, da se s športnikom srečamo in njegov uspeh obeležimo z avtorskim prispevkom, ki ga umestimo v informativno oddajo. Na ta način damo vrednost dosežku, športniku pa namenimo programski prostor v oddaji, ki si ga je z uspehom tudi zaslužil.«

Gledalec je bil z odgovorom odgovornega urednika zadovoljen:

»Lepo je, da so priznali napako. Mi je v veliko zadoščenje. Kdor dela pač greši, in človeška vrlina je napako priznati in se iz nje tudi kaj naučiti.«

Atletsko prvenstvo in opazke o tekmovalkah

Gledalka **J. G.** je podala kritično mnenje o komentiranju Svetovnega atletskega prvenstva v Dohi, ki ga je TV Slovenija na drugem programu prenašala med 27. septembrom in 6. oktobrom:

»Kar nekaj besed je bilo izrečenih na izgled atletinj, od komentarjev na njihove dolge noge do tega, da so postavne, s kom so poročene itd. Takih komentarjev je za moške udeležence bistveno manj (razen, če so poročeni s katero od postavnih atletinj ali znanih osebnosti, seveda). Mislim, da so taki komentarji povsem neprimerni in nespoštljivi. Atletinje so na prvenstvu prisotne zaradi svojih športnih dosežkov in ne zato, ker bi postavljale na ogled svoja telesa. Namesto, da komentatorja izgubljata čas s takimi neprimernimi komentarji, naj raje podata kakšno strokovno informacijo - npr. kako je športnik uvrščen na svetovni lestvici, kako je potekala njegova sezona. Navsezadnje bi recimo bilo včeraj primerno na račun Maje Mihalinec povedati kaj drugega kot to, da je simpatična in nasmejana - recimo kot najbolj očitno, da ji je letos uspel kakovostni preskok in je tekmovala odlično.«

Odgovor je pripravil odgovorni urednik Športnega programa TV Slovenija **Gregorja Peternela**:

»Svetovno prvenstvo v atletiki je bilo dolgo, v času od 27. septembra do 6. oktobra. Naša reporterja Andrej Stare in Peter Kavčič sta vrhunska poznavalca atletike, ki svoje delo opravljata zelo dobro. V hudem tempu zahtevnih neposrednih prenosov sta sredi prvenstva oba podlegla bolezni. Kljub temu sta bila delo pripravljena opraviti do konca. (...)

Njuni komentarji so strokovni, ves čas dokazujeta izjemno poznavanje atletike. Imata svoj slog komentiranja, ki je nekaterim všeč, drugim pa ne. Sam sem zaznal, da sta v iskanju všečnosti nekajkrat hodila po robu, zato sem se z njima pogovoril in ju opozoril na nepotrebne komentarje, ki jih v nadaljevanju prvenstva nisem več zaznal. Vsekakor pa niso bili izrečeni z namenom žalitve ali nespoštovanja nastopajočih. Bili pa so nepotrebni in zato sem ju na to tudi opozoril.«

IV. RAZVEDRILNI PROGRAM

Kaj dogaja? Kaj je smešno in kaj žaljivo?

Varuhinja je prejela dve pritožbi glede satire v oddaji Kaj dogaja?, pritožnika sta menila, da je bilo sporočilo neokusno in da je zgrešilo bistvo.

Gledalko **M. P. M.** je zmotila obravnava usode zaposlenih na Adria Airways (28. 9. in 12. 10. 2019, TV SLO 1);

»Vsi smo spremljali agonijo velikega slovenskega podjetja Adria Airways, ki je sedaj za seboj pustilo 558 zaposlenih. Razumem, da je oddaja satirične narave in da poskuša voditelj na humoren način kritizirati aktualne družbene dogodke in razmere. Ne razumem pa, kako se lahko v konkretni zadevi, kot je propad tako velikega sistema, norčuje iz vseh, zdaj že bivših, zaposlenih, ki so postali žrtve našega skorumpiranega sistema ter nesposobnih managerjev in ljudi v slovenski politiki.

V oddaji dne 28.9.2019 je voditelj zelo posmehovalno citiral stavek iz ganljivega pisma, ki so ga zaposleni objavili v medijih ("Za marsikoga je Adria Airways tretji zakonec v družini"). Tudi v zadnji oddaji dne 12.10.2019 je bila ena od tem Adria, v kateri je nas gledalce brezčutno spomnil, da so "zaposleni v Adria še zadnjič leteli - iz službe".

Oprostite, ampak meni to res ni smešno. Za vas, ki ste javna medijska hiša, je tako ravnanje še toliko bolj nedopustno. Pa ne gre samo za Adria, še ogromno drugih ljudi je v Sloveniji, ki so zaradi neodgovornih dejanj in pohlepa svojih slabih gospodarjev pristali na cesti, brez službe in v hudi stiski, kako preživeti svoje družine.

Svetujem vam, da se v oddajah ne naslanjate na nesrečah ljudi, saj jim na ta način povzročate samo še globlje rane. Meni, kot gledalki, pa take točke ne prikažejo nasmeha na obrazu.«

Urednica **Maša Kljun** je gledalki odgovorila:

»Najprej seveda iskreno opravičilo, če smo s šalo prizadeli vas ali koga od vaših bližnjih. S satiro je žal tako, da nas nemalokrat nasmeje, včasih pa je preblizu naši osebni izkušnji in ob teh priložnostih nas zmoti. Razumemo in spoštujemo vaš nasvet in seveda imate na nek način prav. Vendar satira hodi po zel tanki liniji, včasih jo prestopi, včasih ne. Vsekakor pa hvala ker ste naša zvesta gledalka, trudili se bomo, da vas čim manjkrat razočaramo, verjetno vas še kdaj bomo, ampak prosimo vas, ne zamerite nam preveč. Vsak, ki dela tudi greši.«

Varuhinja je dodala načelno pojasnilo in **MNENJE** (prim. poročilo za september str. 16):

»Satira je že po naravi žanra hoja po robu, zato morajo ustvarjalci nenehno tehtati, kako izreči bridko družbeno kritiko, ne da bi prestopili mejo med duhovitostjo in vulgarnostjo/žaljivostjo/smešenjem. Pričakuje se, da je ost satiričnih sporočil usmerjena v ravnanja in ne v osebe, predvsem pa ne sme biti prizadeto osebno dostojanstvo posameznikov ali skupin. Kaj so ustvarjali satirične oddaje želeli povedati, ste že lahko prebrali v njihovem odgovoru. Menim, da jim to ni uspelo, če ni bilo dovolj dobro razumljeno. Iz vašega sporočila je namreč mogoče razbrati, da ste satirični vložek razumeli kot duhovičenje na račun zaposlenih v Adrii Airways, čeravno je bil namen uredništva grajati ravnanje povzročiteljev agonije letalskega podjetja.

Prepričana sem, da tudi sporočila, kakršno je vaše, spodbujajo uredništvo k še bolj premišljenemu in odgovornemu ravnanju. Kot varuhinja podpiram takšen razmislek, hkrati pa si želim, da ustvarjalci zaradi kritik ne bi podlegli samocenzuri in ustvarjalnim omejitvam.«

Gledalka **M. P. M.** se je za odgovor zahvalila ter dodala:

»Kot ste že sami navedli, sem tudi jaz tega mnenja, da se pri tovrstnih oddajah bolj poudari razloge, ki so povzročili neke dogodke, kot npr. sistem, vlado in odgovorne osebe, ki si zaslužijo grajo in kritike. Zaposleni v propadlih podjetjih so na koncu le žrtve.«

Gledalka **A. J.** se je pritožila zaradi obravnave dneva mrtvih v oddaji (26. 10. 2019, TV SLO 1):

»Obsedela sem zgrožena, razočarana in žalostna. Da ne bom preveč dolgovezila, ne bom izpostavljala, da je skrajno neprimerno in žaljivo zbijati vice o 1. novembru in o grobovih, kjer ima skoraj vsak od nas pokopane svoje drage in poslušati ali jih medvedi pustijo pri miru, izpostavljam pa to: zgrožena sem, da neki človek v vlogi Reporterja Gašper Gašper v oddaji navaja alternative prižiganju sveč in zmanjševanju škode, ki jih sveče povzročajo ??? In sicer :reporter Gašper Gašper pravi, da je bolje prižgati na grobu PETARDO, saj na koncu nič ne ostane za njo, včasih tudi PRSTI NE, ali pa prižgati joint, ker dilerji pravijo.....no, lepo prosim ,oglejte si oddajo in to besedičenje. Komu je namenjena taka satira? Kam smo prišli, da nekdo, ki je za to odgovoren in predpostavljam ,opravilno sposoben , takšne blodnje uvrsti v program.«

Gledalka je poleg načelnega varuhinjinega pojasnila in mnenja o satiri v javnem mediju prejela tudi odgovor odgovornega urednika Razvedrilnega programa TV Slovenija **Vanje Vardjana**:

»Opravičujemo se vam, če smo vas užalili, vendar glede na zapisano ocenjujemo, da ste sporočilo prispevka napačno razumeli. V oddaji Kaj dogaja se v omenjenem prispevku nismo delali norca iz žalovanja za umrlimi, ampak iz dejstva, da smo Slovenci svetovni rekorderji pri porabi denarja za sveče na pokopališčih, ki so mimogrede še izjemno škodljive za okolje. V nekaterih državah svoje žalovanje in izražanje čustev do umrlih kažejo na okolju bolj prijazne načine in morda bi tudi Slovenija, ki želi stopiti na pot okolju prijaznih držav, lahko to naredila, najprej pa je o tej težavi potrebno ozavestiti ljudi.

Satira je oblika humorja, ki se dotika najintenzivnejših človeških občutji in nam s tem dopušča razmislek o nas samih, o svetu v katerem živimo in o svetu v katerem želimo živeti.«

Pritožnica z urednikovim odgovorom ni bila zadovoljna.

Joker in Slovenski pozdrav (prepozno, prezgodaj)

Varuhinja je prejela tri pritožbe zaradi novega petkovega večernega programa na TV Slovenija (eno po telefonu):

»Ogorčen sem na odločitvijo uredništva razvedrilnega programa, da ste v petkih ob 20. uri uvrstili oddajo Joker in s tem premaknili oddajo Slovenski pozdrav na poznejši čas.« (J. T.)

»Ob začetku jesenskega predvajanja oddaj na vaši tv sem zelo razočarana s razporeditvijo določenih oddaj, najbolj pa me moti, da ima oddaja JOKER kar dva dni zapored termin ob 20 uri. Slovenski pozdrav se predvaja sedaj ob 21 uri, kar je zelo neprimerno celo v zimskem času, in zakaj bi nekoga tako dajali v ospredje in s tem zapostavljali ljubitelje narodno zabavne glasbe.« (S. R. Z.)

Odgovorni urednik Razvedrilnega programa **Vanja Vardjan:**

»Hvala za vaše vprašanje. Za to, da kviz Joker predvajamo dvakrat na teden smo se odločili zaradi njegove priljubljenosti in dobre gledanosti v letošnji zimsko-pomladanski programski shemi, obenem pa kviz z enim tekmovalcem omogoča, da se mu še bolj posvetimo in mu zastavimo več vprašanj. Gledanost oddaje Slovenski pozdrav je, zaradi predstavitve začetka predvajanja, praktično enaka kot v prvi polovici leta, kar pomeni, da ga gledalci spremljajo v takem obsegu kot doslej in tudi glede časa predvajanja ne bi smelo biti težav, saj se je oddaja do poletja končala ob 21.25, zdaj pa 21.50, torej 20 minut pozneje.«

Varuhinja je dodala še splošno pojasnilo:

»Glede programske sheme imajo pristojnosti odgovorni uredniki. Kot varuhinja jim ne morem nalagati, kako naj razvrstijo oddaje, lahko pa jim posredujem vaše odzive in jim predlagam, naj jih v največji meri upoštevajo. Verjetno si lahko predstavljate, da so pričakovanja občinstva silno različna: za nekatere gledalce je 21. ura prezgodnja, za druge je prepozna, nekateri zatrjujejo, da je narodnozabavne glasbe preveč in da so ljubitelji popularne glasbe zato prikrajšani itd. Ogovorni uredniki na podlagi strokovne

presoje, odzivov in podatkov o gledanosti skušajo narediti takšen program, ki v največji možni meri ustreza 600 tisoč gospodinjstvom pri nas – kar pa je, o tem se najbrž strinjate, skoraj nemogoče.«

Čez planke – kakšna naj bo oddaja?

Uredništvo Razvedrilnega programa je varuhinji v vednost poslalo korespondenco z gledalcem **G. G.**, ki je zelo kritičen do oddaji Čez planke:

»Gledalci razvedrilnih oddaj smo preveč pogosto prizanesljivi do oddaj, ki jih skrajno površno in s kopico prikritih reklam snema Mojca Mavec. Večno postavljanje nje same v prvi plan in krajinskih ali arhitekturnih zanimivosti ter drugih ljudi kot robno dekoracijo, je do neke mere režiserski način, ki poskuša posnemati različne kuharske in turistične oddaje. Toda le redko kdo je tako plehek in površen ter nam skuša prodati neznanje, kakor Čez planke. Še pomnimo izjavo Arbeit macht, ... in podobne neumnosti.

V oddaji ob hrvaški obali, kjer se pretežno promovira eno od turističnih ladij, je nekaj poudarkov prešlo vse robove sprejemljivosti. Utrinki s slikovitega Raba so neokusni. Razumemo, da Mavčeva ne ve nič pametnega o preštevilnih cerkvah in njihovi opremi, ne zna predstaviti Samostana sv. Fumije in še česa. Izgovorila se bo na minutažo. Toda, dovolj časa ima za hihitavo ubijanje jajc, niti sekunde pa nima za nekdanje taborišče na Rabu, skupaj s predstavitev izjemne umetnine Edvarda Ravnikarja. Rabsko pokopališče je dovolj dobro, da ga slovenski arhitekti predstavljajo na bienalu v Benetkah. Mavčeva pa raje ubija jajca.

Popolno neznanje, nevednost o arhitekturi in oblikovanju (zanjo zgolj dizajn) je pokazala še njena oddaja o Bauhausu. Sprehajanje psičkov je zanjo bolj važno od izhodišč Kandinskega. TV ima v kulturnem uredništvu in še kje nekaj odličnih novinark, ki bi fenomen Bauhaus ustrezno predstavili, npr. Polona Balantič ali še kdo, pa uredniki v tujino znova pošiljate poskakujočo damo, ki pobere nekaj površnosti, ne da bi razumela resnično vsebino oblikovanja in celostno kulturno vlogo Wiemarja (npr. s knjižnico vojvodinje Anne Amalije ali spominom na Liszta) ter drugih krajev.

Predlagam, da si oddaji ogledate skupaj s predstavniki kulturne in drugih redakcij in sami ugotovite, kaj vse bi bilo lahko posneto drugače in veliko bolje (Janez Lombergar, Polona Belantič, dr. Andrej Doblehar, Živa Emeršič, Maja Pavlin,...).«

Gledalcu je odgovorila **Mojca Mavec**, avtorica oddaje Čez planke:

»Razumem, da Vas moti predvsem moja pojava in moj pristop do podajanja tematik v oddaji Čez planke. Nekomu si vseč, drugim nisi, in verjemite, da je veliko tudi takih, ki zvesto sledijo oddaji, sicer ne bi že več kot osemnajst bila na sporedu.

Oddaja ves čas nastaja v razvedrilnem programu Tv Slovenija. Zato je narejena za zelo širok krog gledalcev. Zato se tem loteva tudi drugače, kot bi jih predstavili kolegi v kulturnem programu in drugi, ki jih naštevate. Ravno oddaja o Bauhausu bo konec leta na pobudo Slovenskega kulturnega centra v Berlinu predstavljena tudi

nemškemu občinstvu. Tudi sama sem prepričana, da smo uspeli na poljuden in zanimiv način predstaviti tematiko, ki sicer ne bi pritegnila gledalcev, ki umetnosti ne spremljajo. Kot sami dobro veste, je šola vplivala na več področij in težko je vse enakomerno predstaviti. Zagotovo je manjkal tudi Oskar Schlemmer in vpliv Bauhauasa na gledališče, balet .

Vaš komentar, da v ospredje postavljam predvsem sebe, se mi zdi neutemeljen. V oddaji so izpostavljeni ljudje s svojimi osebnimi zgodbami, sama sem povezava med eno in drugo destinacijo. Kar preverite, kolikokrat se v oddaji sploh pojavim.

Glavna tema zadnje poti po Hrvaškem so bili primeri dobrih praks v luksuznem turizmu. Se Vam zdi primerno v tem primeru govoriti o taborišču na Rabu? Otok in njegovo zgodovino smo bolj natančno predstavili v posebni oddaji o Kvarnerju. Rabska torta je bila izpostavljena kot specialiteta, nekoč rezervirana za plemstvo in duhovščino, danes pa je del ekskluzivne kulinarike otoka.«

V. PROGRAM PLUS

Bleščica: ali res sodi v dopoldanski pas?

Gledalka **I. M.** je varuhinji pisala zaradi oddaje Bleščica, ki je po njenem mnenju na v neprimernem programskem pasu.

»Sem ljubiteljica oddaj kot so Bleščica, Ambijenti, Zvezdana - torej oddaj za "dušo in srce", ki jih je na naši nacionalni TV SLO1 ali 2, vsekakor premalo. In niso na sporedu vse mesce v letu. Bila sem zelo razočarana ko sem ugotovila da so na TV SLO, odd. Bleščica premaknili v oddajo Dober dan. To je dopoldanski termin ki nikakor ne odgovarja zaposlenim osebam vseh starosti.

Odd. Ambienti je na sporedu trikrat v tednu (dve ponovitvi). Želim si da bi tudi odd. Bleščica ponavljali v popoldanskem ali večernem terminu. Zato je bil sredin večernji termin odličen, lahko smo jo gledale starejše gospe kot mlajše mamice, ko so otroci lepo zaspali.

Nisem edina tega mnjena. Mislim da Tv SLO nima pravega vpogleda v gledanost svojih oddaj, ali pa namerno ignorira predloge gledalcev, ki jo navsezadnje plačujemo.«

Odgovor je pripravil odgovorni urednik Programa Plus **Rok Smolej**:

»V povezavi z oddajo Bleščica moramo v nasprotju z gledalko ugotoviti, da v sredinem večernem terminu oddaja ni dosegala pričakovane gledanosti in ciljnega občinstva, zato smo se odločili, da modne vsebine v letu 2019 preselimo v dopoldanski programski pas. Ugotavljamo, da je bila odločitev pravilna, saj modni blok v okviru oddaje Dober dan beleži boljšo gledanost, kot jo je oddaja Bleščica v večernem terminu.

Oddaja Dober dan z modnimi vsebinami se sicer ponavlja tudi v popoldanskem terminu na TV SLO2, jutri bo na primer na sporedu ob 14.50.

Če gledalki tudi ta termin ne ustreza, predlagamo, da si oddajo zavrti nazaj (če njen televizijski sprejemnik omogoča to funkcijo), sicer pa so prav vse oddaje arhivirane v spletnem arhivu 4D na spletni strani rtslo.si, modni blok arhiviramo prav pod imenom Bleščica.«

Rubrika za starejše v oddaji Dobro jutro

Gledalka **S. N.** je predlagala, da bi oddaji Dobro jutro uvedli novo rubriko za starejše:

»Namreč, prepričana sem, da starejši in stari nujno potrebujemo nekaj minut v tednu, kjer bi lahko izrazili svoje poglede na aktualno situacijo s katero se nenehno srečujemo. Enkrat na teden ob isti uri, cca 20 minut bi bilo zelo dobrodošlo. Oddaja Dobro jutro je zelo gledana, upokojenci smo, po moje, prevladujoča publika. Zato prijazno predlagam, da premislite o tej ideji.«

Na predlog se je odzval odgovorni urednik Programa Plus **Rok Smolej**:

»Pri oblikovanju vsebin jutranjega programa imamo ves čas v mislih tudi starejše, ki predstavljajo velik del naše publike. V tem smislu je večji del vsebin, ki jih ustvarjamo, namenjen tudi njim. Tudi konkretno s problematiko starejših se pogosto ukvarjamo, na to temo smo posebej sestankovali tudi z Zvezo društev upokojencev, ki so nam posredovali tudi nekatere svoje predloge«.

Zadnja beseda: o gostji, ki ne zna razpravljati

Varuhinja je prejela kritiki oddaj Zadnja beseda, v katerih je sodelovala igralka Ljerka Belak:

»Zelo rada pogledam oddajo Zadnja beseda, zadnje dni pa sem ogorčena nad sodelujočo, ki neprestano vsem vpada v besedo, kritizira vse počez in zelo negativno vpliva na oddajo in ostale udeleženske. Prepričana sem, da boste našli koga, ki bo upošteval tudi druge sogovornike in morda bolj optimistično gledal na svet.« **(M. F.)**

»Oddajo spremljam redno in menim, da je dobra. Pohvalila bi tudi voditeljico, ki se zelo dobro pripravi na obravnavane teme in oddajo vodi strpno in kompetentno. Tudi to se mi zdi dobro, da so v oddaji različni sogovorniki. Nekateri so bolj strpni, nekateri zelo argumentirano razpravljajo, drugi so bolj pavšalni in pristranski ampak smo pač različni in to ni slabo. Moram pa posebej izpostaviti go. Ljerko Belak, ki je nastopila že v nekaj zadnjih oddajah. Je žaljiva, napadalna, kritikantska, celo nesramna in res ne sodi za to omizje, saj je izrazito slab zgled primerne izmenjave mnenj in stališč.« **(T. D.)**

Rok Smolej, odgovorni urednik Programa Plus TV SLO:

»Gospo Belak smo v omizje povabili, ker je ugledna dramska igralka in tudi dobitnica najprestižnejšega priznanja s področja gledališke igre, v preteklosti pa se je s svojimi izvajanji večkrat izkazala kot zagovornica socialno šibkejših.

Format oddaje potrebuje vsaj eno komentatorko, ki svoje mnenje izraža bolj temperamentno, na ta način debata pridobi ustrezno dinamiko. Ampak kot ugotavljate sami, je tudi pri temperamentnem izražanju mnenj potrebna »prava«

mera in v tem smislu je vaša pripomba utemeljena. S komentatorko smo se o tem pogovorili in ji predočili tudi vaše pomisleke. Morda le še opomba, da je na televizijskem ekranu vse skupaj videti precej enostavneje, kot je v resnici. Namreč v slovenskem javnem prostoru je precej težko najti medijsko primerne osebnosti, ki so se pripravljene izpostaviti s svojim mnenjem, saj se s tem podvržejo tudi številnim kritikam.«

Rok Smolej je varuhinjo seznanil z odgovorom gledalke **T. D.:**

»Zelo sem vesela, da ste mi odgovorili. Popolnoma se strinjam z vami in povsem razumem, da je v oddaji potrebna pestrost, tudi glede temperamenta. Ena bolj temperamentnih udeleženk oddaje je tudi ga. Polona Vetrih, vendar je ona znala ostati v mejah dobrega okusa. (...) Oddaja je lepa osvežitev programa, gledljiva in da misliti. Sem tudi sama spremenila kdaj kakšno stališče, ko sem v oddaji prisluhnila zadevi še iz kakšnega drugega zornega kota. Pri tem seveda največ štejejo artikulirani argumenti brez raznih: fuj, barabe, in podobno.

Želim vam, da najdete čim več medijsko primernih osebosti, ki bodo popestrile oddajo. In ravno, ko to pišem, se mi je utrnila misel: kaj pa, če bi tu in tam poiskali tudi kakšne čisto navadne smrtnike. Verjetno je pa tukaj spet problem, kje najti dovolj kredibilne osebe. Ja je težko, bolj kot izgleda na prvi pogled.«

Zakaj gledalcem svetuje hrvaški zobozdravnik?

Gledalka **M. B.** se je pritožila nad pogovorom s hrvaškim zobozdravnikom v oddaji Dobro jutro (TV SLO 1, 9. 10. 2019):

»Danes ste na povdarjam NACIONALNI TELEVIZIJI SLOVENIJE RTV, predvajali prispevek hrvaškega zobozdravnika Zdenka Trampuša o implantatih. Prvi moj pomislek je ta, da bi kot nacionalna televizija morali v goste povabiti slovenskega strokovnjaka šolanega na svetovno priznani Medicinski fakulteti v Ljubljani in ne privatnega zobozdravnika s Hrvaške, ki si na slovenski nacionalni televiziji dela reklamo za svoje storitve opravljene na hrvaškem, pred slovenskimi pacienti. Vi ste prvi v vrsti, ki bi morali ponuditi slovenskim gledalcem objektivne informacije, ki reklamiranje hrvaškega privatnega zobozdravnika, zagotovo niso. Ta prispevek nima nič skupnega z objektivnostjo.

Kot drugo, kot plačnik RTV prispevka kot fizična oseba in kot plačnik RTV prispevka kot pravna oseba, ne morem pristati na to, da reklamirate hrvaške privatnike, Slovenci pa vas za to plačujemo. V kolikor bi govorili o zasebni televiziji, bi takšno početje razumela, v vašem primeru pa se mi zdi to absolutno nedopustno in zelo sporno!!!!

Kot tretje pa naj vas spomnim, da ste kot javni zavod financirani ob večjem deležu iz članarin slovenskih državljanov in slovenskih podjetij, tudi iz državne blagajne v katero plačujemo visoke davke slovenska podjetja in vi reklamirate hrvaškega zobozdravnika, od njegovih storitev pa bo davke pobrala Hrvaška!!!!«

Varuhinja je v odgovoru pritožnici zapisala tudi **MNENJE**:

»Pojasnjujem, da je šlo v konkretnem primeru za promocijsko umeščanje vsebin v program RTV, kar je bilo ustrezno označeno s črko P. Dodajam, da je promocijsko umeščanje vsebin (izdelkov, storitev, blagovnih znamk) dovoljena oblika oglaševanja v razvedrilnih, športnih in filmskih programih. Več o tem vam lahko povedo na Akosu, ki je regulatorno telo tudi za elektronske medije. Na njihovi strani (<https://www.akos-rs.si/akos>) najdete več informacij o tem, med drugim tudi zgibanko s podrobnejšimi informacijami.

Dodajam, da sem kot varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev RTV Slovenija zelo zadržana do te oblike oglaševanja, saj v praksi opazim, da gledalci ne poznajo oznake P in je ne prepoznajo kot opozorila, da je vsebina promocijske narave.

Menim, da mora zlasti javni medij delovati tako, da v nobenem trenutku pri občinstvu (gledalcih ali poslušalcih) ne vzbuja dvoma o tem, ali gre za »čisto« programsko vsebino ali pa za oglas, plačano vsebino oz. promocijo. Zato tudi odsvetujem uporabo prijemov, ki posnemajo novinarsko podajanje vsebin, saj so lahko uporabniki hitro zavedeni oz. se morda ne zavedajo, da so na nek način izpostavljeni oglaševanju.

Vašo nejevoljo razumem. Na podlagi vaše pritožbe sem vnovič sprožila notranjo debato o označevanju in realizaciji takšnih vsebin.

Želim si, da bi bilo mogoče povsem ukiniti takšno umeščanje vsebin, vendar menim, da to ni realno. Z RTV prispevkom se namreč ne financirajo konkretni televizijski ali radijski programi, ampak delovanje celotnega medijskega servisa, ki je pravzaprav orjaški, saj poleg TV in RA kanalov obsega še številne dejavnosti in storitve, od spleta in teleteksta prek dostopnosti vsebin za gluhe in slepe do simfoničnega orkestra in digitalizacije AV dediščine. Morda ne veste, da se 2 odstotka RTV prispevka namenjata za sofinanciranje neodvisne filmske produkcije; od sprejetja Zakona o SFC leta 2011 je direktna pomoč slovenski AV industriji iz RTV prispevka dosegla 13,4 milijona evrov. Ta podatek je bil pred kratkim povedan na Programskem svetu RTV Slovenija.

Zaradi obsežnih nalog, omejenih prihodkov in visokih stroškov si mora RTV Slovenija del sredstev zaslužiti tudi s trženjem oglasnih vsebin; samo TV Slovenija si tako zagotovi približno petino sredstev za delovanje.

Upam, da razumete, da teh pojasnil ne zapisujem kot advokat Zavoda, ampak zato, ker menim, da imate plačniki RTV prispevka pravico vedeti, kako se ta denar porabi oz. kako se financira RTV.«

Varuhinja je v obravnavi zadeve ugotovila, da se določila o promocijskem umeščanju izdelkov, storitev in blagovnih znamk različno razlagajo, da bi bila razjasnitev nujna, predvsem z vidika občinstva, ki mora vedeti, kaj je informacija in kaj promocija.

Varuhinja **meni**, da je etično pravilno in z vidika gledalcev bistveno, da pri spremljanju programov ni dvoma, kaj novinarsko poročanje in kaj plačana vsebina. O tem med drugim podrobno pišejo Poklicna merila in načela novinarske etike v točki 19. Oglaševanje, promocija in sponzoriranje v programih RTV Slovenija.

Z direktorico TV Slovenija **Natalijo Gorščak** sta Akosu predlagali delovno srečanje o tej tematiki.

VI. TV MARIBOR

Pohvali za mariborsko Dobro jutro

Uredništvo TV Maribor je varuhinji posredovalo pohvali, ki so ju prejeli za obravnavo pomembnih tematik v oddaji Dobro jutro.

VII. SPLOŠNO

Ponovitve v jesenskih mesecih

Gledalec **B. F.** je varuhinjo vprašal, ali bo jeseni kaj manj ponovitev na TV Slovenija:

»Nimam nekih posebnih pritožb zanima me le ena stvar ali res televizija nima nekaj zanimivega za predvajati predvsem ob vikendih in jesenskem vremenu in ko smo dejansko vsi ob tv da je nenehno potrebno ponavljati razno razne oddaje. Moram povedati da postanem nejevoljen ko ob številki programa zagledam še pripis "znova" ali "ponovitev".«

Varuhinja je za pojasnilo prosila direktorico TV Slovenija **Natalijo Gorščak**:

»Najprej, ponovitev je manj, kot pišete, o čemer pričajo podatki, vseeno pa jih ni malo, z njimi namreč zapolnimo tisti del programa, za katerega si premier ne moremo privoščiti. Obenem bi tudi sama bila izjemno vesela, če bi imeli na sporedu TV SLO izključno premierni program, ampak tedaj bi ves RTV-prispevek moral priti na televizijo, ki trenutno od prispevka prejme dobro tretjino, kar je eden najnižjih zneskov namenjen televiziji, ki ima podoben obseg TV-ponudbe, kot TV SLO.«

Direktorica je odgovoru priložila podatke o premiernih oddajah, predvajanih v štirih dneh konec septembra in v začetku oktobra. Podatki o objavljeni kot **PRILOGA 2** na str. 53.

Na javno RTV sodi tudi koledar dogodkov

Gledalka **I. K.** je na varuhinjo ponovno naslovila pobudo za uvrstitev koledarja zgodovinskih dogodkov v program Televizije Slovenija:

»Menim, da bi nacionalna TV morala uvrstiti v svoj program tudi dnevni koledar dogodkov. To je pomemben del izobraževalne in informativne vloge medija.«

Gledalka je pojasnilo vodstva TV Slovenija prejela že spomladi (poročilo za marec str. 21), varuhinja je **ponovila MNENJE**:

»Dobro razumem argumente ustvarjalcev RTV vsebin, ko navajajo težave in omejitve, zaradi katerih takšen projekt ne zaživi. Vendar pa vsako priložnost izkoristim, da jih spomnim na naloge, povezane s poznavanjem narodove zgodovine. Z obžalovanjem lahko zapišem, da je koledar zgodovinskih dogodkov v začetku letošnjega leta zginil tudi s spletnega portala RTV (www.rtv slo.si): ko so prenovili portal, jim je zmanjkalo kadrov, energije in denarja, da bi vsebine prenesli oz. prepisali v novo obliko. Že dvakrat sem pisala vodstvu MMC, naj to praznino zapolnijo, vendar zaenkrat brez uspeha. Te vsebine sicer najdete na portalu Prvega (Na današnji dan) ali portalu Radia Maribor (Spominčice), če veste, kaj iščete in kje naj iščete.

Z vašim mnenjem bom vnovič seznanila vodstvo TV Slovenija.«

Tematika se navezuje na poglavje o MMC, saj je varuhinja o zadevi zapisala priporočilo (poročilo za januar str. 29) in nanj vnovič spomnila pol leta pozneje (poročilo za avgust str. 12), vendar ni prejela nobenega odziva.

Varuhinja je zanimanje občinstva za takšno programsko vsebino zapisala v Priporočilih za pripravo PPN 2020, v točki 4 (poročilo za april, str. 34).

RADIO SLOVENIJA

I. RADIO PRVI

Kdo skrbi za glasbeno podobo Prvega?

Poslušalka **H. L.** je varuhinji po sodelovanju v radijski oddaji Svetovalni servis zastavila vprašanje o glasbi na Prvem:

»Po kakšnem ključu se zaposluje glasbene urednike na 1. programu? O vseh in vsakemu posebej imam zelo negativno mnenje. Pravijo, da mora biti glasba uravnotežena, žal ni. Iz dneva v dan bolj se širi amerikanizacija, iz ure v ure, podnevi in ponoči glasba z angleškim besedilom. Napovedovalke se prav trudijo, ko napovedujejo naslov skladb v angleščini, katera se bo čimbolj približala angleški izgovorjavi.

Vse preveč je jazz glasbe. Pogrešam ever greene, (Paul Anka, Tom Jones, Pat Boone, itd), pogrešam otroške pevske zборе, tudi odrasle pevske zборе. Sploh pa pogrešam glasbenega urednika g. Dragana Bulića, najboljšega doslej. Komaj sem čakala četrtkov, danes pa se jih bojim, pravzaprav obrnem na ARS, da se malo pomirim.«

Odgovor je pripravila urednica uredništva glasbenih oddaj **Simona Moličnik**:

»Glasba je močna umetnost. Izhaja iz hrepenenja po lepem, ki je v jedru vsakega človekovega doživljanja sveta okoli sebe. Ima moč, da v nas vzbudi močna čustva, zelo pogosto tista lepa, nostalgčna. Glasbo na našem programu izbirajo kolegi glasbeni

uredniki, ki so vsi visoko izobraženi muzikologi in glasbeni pedagogi. Nekateri so starejši, drugi mlajši in njihov izbor je seveda plod lastnih glasbenih izkušenj, poznavanja in predvsem prav tako doživljanja sveta okoli sebe. Na našem programu se predvaja okoli 70 % slovenske glasbe – po zakonu smo dolžni, da je večina te glasbe mlajša od dveh let. Glasba se zelo spreminja, džezovska glasba ima zelo velik vpliv tudi na sodobno slovensko tvornost, kar pomeni, da jo seveda poslušalci zelo dobro občutite, četudi je nastala na slovenskih tleh.

Strinjam se z vami, da imamo preveč anglo-ameriške glasbene produkcije in se ravno zdaj intenzivno posvečamo spreminjanju glasbenega programa ter uvajamo več evropske glasbe in glasbe drugih narodov, čeravno ostaja v ospredju slovenska ustvarjalnost. Glasba otroških zborov ima zelo veliko prostora v naših programih, vsak dan jo lahko slišite ob pravljici, zelo veliko pa ob sobotnih in nedeljskih jutrih. Druga zborovska glasba je zajeta v nedeljskem programu, imamo oddajo Prvi poje, ki je namenjena le zborovski glasbi.

Vaše zimzelene želje bomo seveda upoštevali, prosim vas pa za razumevanje, da tudi čas, ki ga živimo ustvarja svojo zimzeleno glasbo, ki sledi estetskim normam današnjega, to je silno zahtevnega in čustveno manj prijaznega digitalnega časa.«

Poslušalka se je zahvalila za izčrpen odgovor, poudarila, da je z vsebino Prvega zelo zadovoljna in dodatno utemeljila svoja glasbena pričakovanja. Zanimalo pa jo je, od kod urednici podatek, da se predvaja 70% slovenske glasbe. **Varuhinja** ji je v nadaljnji korespondenci pojasnila t. i. glasbene kvote, ki so jih leta 2016 uzakonili z dopolnitvijo Zakona o medijih.

Duhovna misel: o raznolikosti

Poslušalko **M. K.** na Prvem programu Radia Slovenija motijo jutranje duhovne oddaje; ustvarila si je vtis, da Duhovno misel ustvarja malo avtorjev in da jih je večina iz RKC.

Varuhinja je za podatke in odziv prosila urednika Uredništva verskih oddaj **Tomaža Gerdena** in poslušalki odgovorila:

»Doslej je Duhovno misel pripravilo že več kot 130 avtoric in avtorjev, med njimi več ateistov, muslimanov, Judov, evangeličanov, tudi budistov. Rednih piscev Duhovnih misli je okoli 15, med njimi so adventistični pastor Zmago Godina, pastor evangeljske cerkve dr. Danijel Brkič, musliman dr. Al Daghistani, pa P. Zupančič s prevodi grških in rimskih klasikov ter še kdo, ki ni katoličan oz. katoličanka. Urednik Tomaž Gerden, ki mi je posredoval te podatke, je še napisal:

»Nabor avtorjev je zelo pester (tudi glede njihovih osebnih prepričanj) in se trudimo, da bi bil še bolj, da so Duhovne misli namenjene vsem. Dodajam, da so katoličanke in katoličani v tej državi večina, tudi zato bo v prihodnje več Duhovnih misli obarvanih katoliško ali na splošno krščansko, nikakor pa ne ozko, fanatično katoliško.«

Dodajam še, da poslušalci, gledalci in bralci ob spremljanju istih RTV vsebin pogosto zapišejo povsem nasprotna mnenja, tako je tudi v primeru verskih vsebin: kar je za

nekatero preveč, je za druge premalo. Kot varuhinja ne morem presojati, kaj je edino možno ali pravo razmerje. Vsekakor pa menim, da mora biti v javnem mediju prostora za najrazličnejše vsebine in pristope, ki v največji meri odražajo pluralnost družbe. Duhovno in versko življenje sta zagotovo pomembni sestavini te pluralnosti. Ni mi znano, da bi kateri koli javni medij v Evropi pri snovanju programskih vsebin izključeval verujoče oz. tovrstne vsebine. Seveda pa so razlike v obsegu, formatih, pristopih; različne medijske hiše imajo različne uredniške politike - glede na tradicijo, kulturno okolje ter zgodovinski in družbeni kontekst. Tako je tudi v medijih RTV Slovenija.«

Poslušalka se je za podrobno pojasnilo lepo zahvalila.

Varuhinja je ob robu korespondence uredništvu predlagala, da objavo Duhovnih misli na spletu (na portalu Prvega in RTV 4D) opremijo z navedbo avtorja posamezne oddaje, saj se tako spletna informacija ustrezno vsebinsko zaokroži in je bolj dostopna poslušalcem. Urednik Tomaž Gerden je pojasnil, da besedilno opremo avdio objav postopno že dopolnjujejo.

Finančni svetovalci in standard slabo plačanih

Varuhinji je uredništvo Svetovalnega servisa posredovalo vprašanje poslušalke **M. B.**, glede finančnih strokovnjakov, ki sta gostovala v oddaji Studio ob 17ih (14.10.2019 na Prvem):

»Finančna svetovalca sta na vprašanje, kako naj si nekdo s komaj povprečno plačo ali podpovprečno plačo, da plač pod pragom revščine ne omenjam, daje 20 ali 30 % plače vsak mesec na star za starost, odgovorila, če povzamem, da so to ljudje, ki si pač niso dobro načrtovali finančne prihodnosti in ki živijo nad svojim standardom. Ne vem, v katerem balončku živita, ker to, kar sta izjavila, je bilo ne samo kruto, ampak neetično ter v nasprotju z ustavo in vsemi načeli družbene enakosti, ki jo naša ustava zagovarja. Po njunem si je vsak sam kriv, kje na socialni lestvici je, ker je nesposoben in ker si preveč domišlja. Zdi se mi nesprejemljivo, da se to izjavi v eter nacionalnega medija, ki sicer dosledno predstavlja sistemsko in politično pogojene razloge za neenakost. Sploh v državi, kjer podpovprečno plačo prejemata dobri dve tretjini ljudi, je izjaviti nekaj takega nedopustno.«

Odgovor uredništva Prvega:

»Finančna strokovnjaka, ki sta gostovala v oddaji Studio ob 17h, nista govorila o neenakosti, niti ni bil to namen te oddaje. Nihče tudi ni rekel, da je kdo sam kriv za revščino, posebej je bilo v oddaji poudarjeno, da imajo težave z življenjem nad svojo zmožnostjo tudi tisti, ki zaslužijo veliko in ne le tisti, ki zaslužijo manj. Gosta Svetovalnega servisa verjameta, da se je mogoče naučiti upravljanja z osebnimi financami in želita delovati izobraževalno. Prav zato smo ju povabili v Svetovalni servis. Da imamo težave z upravljanjem s financami lahko vsi, tisti z manjšim in tisti z večjim zaslužkom, pa kaže praksa iz javnih sredstev financiranih institucij, ki ljudem pomagajo iz dolgov. Ne pomagajo jim tako, da jim dajo več denarja, pač pa tako, da

jih naučijo racionalnega ravnanja s tistim, kar že imajo. In zato smo v oddaji govorili o upravljanju osebnih financ, drži pa, da je ta tema lahko neprijetna.«

Varuhinja je dodala:

»Dodajam mnenje, da bi bilo narobe, če bi vsebine svetovalnih oddaj interpretirali kot izzivanje tistega dela občinstva, ki se v neki konkretni tematiki ne najde, ga ne zanima, zadeva neko osebno bolečo točko ali se glede te tematike čuti prikrajšanega. Dovolite mi, da uporabim primerjavo: pred časom je neka poslušalka menila, da je svetovalno oddajo za opuščanje kajenja mogoče razumeti kot napad na kadilce. S takim pogledom se ne morem strinjati. Gosti oddaje so kvalificirani za neko določeno področje, menijo, da lahko z nasveti pomagajo občinstvu, s tem pa nezainteresiranim poslušalcem ali tistim, ki jih tematika osebno prizadene, ne vsiljujejo svojega mnenja kot edinega mogočega ali zveličavnega. Prav tako v splošne nasvete nikoli ni mogoče ujeti vseh specifik in posebnosti neke tematike.«

Poslušalka se je zahvalila za izčrpne odgovore.

Vprašanje o glasbi in oglasih

Poslušalka **M. S.** je varuhinji poslala daljše pismo z mnenjem o programih Radia Slovenija in prosila za odziv:

»Nekoč sem pogrešala kontaktne oddaje, danes pa so se izrodile v zabaviščni park v katerem se ljudstvo izraža na vse možne načine, kulturno in nekulturno, kar me ne moti toliko kot splošen vtis, da splošna kultura govorcev pada. Razumem, da morajo biti oddaje različne in prilagojene vsakemu okusu, a vendar je, tako si mislim, vaša vloga biti svetilnik v svetu zmešnjav kako z izborom gostov tako tudi z uredniki programov. Glede tega je Prvi program radia je še vedno na nivoju, zato ga tudi pretežno poslušam. Opozorila bi na par stvari:

- pogrešamo glasbo z več jezikovne in teritorialne raznolikosti. Namig glasbenim urednikom: tudi na področju bivše skupne države je veliko dobre glasbe (Divna in Bajaga, recimo, ali Jadranska Stojaković-naša prva kantavtorica). Ne mislim, da bi pripravljali posebne oddaje namenjene takšni glasbi temveč da bi bila uvrščena v dnevni program, tako kot vse ostale (v glavnem z angleško govorečega področja). Ne razumem niti tega, da Svetlane Makarovič nikoli ni v glasbenih blokih – ali to pomeni, da ima prepoveden dostop do javnega predvajanja?

- Reklame – jasno, da brez njih ne gre, vendar me osebno moti reklama pred poročili, namenjena utrujenim mamicam, ki pošiljajo otroke po zdravila kot po bonbončke in jih tako tudi v reklamah prikazujejo. Kaj sporočamo predvsem mladi generaciji? Da ne potrebujemo počitka in sprostitve v naravi temveč ta in ta tabletek, ki bo v hipu razrešil naše težave. Zato je v lekarnah vedno več mladih, ki brez zadržkov kupujejo najmočnejše protibolečinske tablete. Tam izgleda ne velja prepoved “ni dovoljeno za mladoletne”.«

Odgovor **Danijela Posleka**, odgovornega urednika Prvega programa Radia Slovenija:

»Kar se tiče prve pripombe in glasbene ponudbe, bi rad vnovič izpostavil, da glasbo na našem programu izbirajo kolegi glasbeni uredniki, ki so vsi visoko izobraženi muzikologi in glasbeni pedagogi. Nekateri so starejši, drugi mlajši in njihov izbor je seveda plod lastnih glasbenih izkušenj, poznavanja in predvsem prav tako doživljanja sveta okoli sebe. Na našem programu se predvaja okoli 70 % slovenske glasbe – po zakonu smo dolžni, da je večina te glasbe mlajša od dveh let. Seveda predvajamo tudi glasbo s področja nekdanje skupne države, posebej pa naj opozorim, da tedensko predvajamo oddajo »Sami naši«, kjer prostor najde tudi glasba s prostora nekdanje Jugoslavije.

Kar se tiče konkretnega oglasa, pa je pri oglasnih vsebinah dejstvo, da gre pri njihovi interpretaciji tudi za stvar subjektivnega doživljanja. Nikakor seveda z oglasi ne želimo sporočati, kaj šele spodbujati občutkov, da so počitek in gibanje nepotrebni. Tudi namen oglasa seveda ni takšen, smo pa v različnih oddajah in rubrikah na našem programu v preteklosti večkrat izpostavili tudi izjemno pozitiven pomen takšnega načina življenja, sploh za otroke in mladostnike.«

II. VAL 202

Zakaj je gostu treba segati v besedo?

Poslušalec **A. Ž.** je varuhinji poslal mnenje glede vodenja radijske oddaje Sopotnik:

»Zanima me zakaj voditeljici dovolite, da venomer vpada v besedo sogovorniku? Postavi mu vprašanje in predno odgovori ga prekine. To počne velikokrat, vsako oddajo. To je milo rečeno zelo nespoštljivo do njenega gosta in do poslušalcev.«

Odgovor odgovornega urednika Vala 202 **Nejca Jemca**:

»Pozdravljeni, zaradi popoldanske programske sheme, časovne omejitve in vsebinskih razlogov voditeljica občasno mora poseči v besedo sogovorniku. Na ta način lahko v omejenem času tudi poslušalci izvedo največ. Voditeljica to stori, ko presodi, da odgovor potrebuje dodatno pojasnilo, ko del intervjuja traja predolgo, ko se bližajo novice ipd.«

Če bi bil bog

Varuhinja je prejela pritožbo poslušalca **A. D.**, ki je opozoril, na po njegovem mnenju, sporno besedilo skladbe, ki so jo na Valu 202 predvajali 3. oktobra:

»Predvajanje "metafizične" pesmi Če bi bil bog poskusite s spremenjenim besediilom: Bog zamenjajte z Alah, Jezus z Mohamed, cerkev z islam, pa boste videli kako veliko toleranco imamo slovenski kristjani z Val202.«

Odgovor odgovornega urednika Vala 202 **Nejca Jemca**:

»Besedilo je kritično, tudi provokativno. Po mojem razumevanju kritično naslavlja nezakonito ravnanje institucionalne elite, nosilcev moči, torej, in ne verskega prepričanja posameznikov. V tem smislu je besedilo torej institucionalno kritično, ne pa versko nestrpno, Naslavlja Cerkev - ampak kot institucijo. Z menjavo besed, kar predlaga poslušalec, se torej v resnici ne bi spremenilo nič bistvenega, če bi pesem ohranila naslavljanje nezakonitih ali moralno spornih in dvoličnih ravnanj nosilcev moči druge religije.«

Poslušalec se z odgovorom ni strinjal:

»Ce bi g. Nejc delal na komercialni postaji, bi lahko predvajal katerekoli komade, satanisticne ali masne speve. Poslušalci bi ocenili ali je tekst provokativen, sovrazen, karkoli. Ker pa dela na nacionalki, ki jo pac obvezno vai placujemo, mora delati z drugacno občutljivostjo: lakmusov test mu je lahko zamenjava krscanskih idiomov z islamskimi. Je pesem provokativna ali sovrazni govor? O tem se pravzaprav lahko pogovarjamo samo v drzavah s krscansko tradicijo.«

Odgovor **varuhinje** na pritožnikov odgovor z **MNENJEM** o spoštovanju vrednot raznolikega občinstava:

»Menim, da urednikov argument, da pesem ni naperjena proti veri in versko nestrpna, drži. Prav tako ne kritizira verovanja ali kritizira boga. Tudi v hipotetičnem primeru, ki ste ga predlagali (če bi zamenjali krščanskega Boga z drugimi poimenovanji boga), bi za pesem še vedno lahko rekli, da v prvi vrsti graja negativne pojave, povezane s Cerkvijo, vključno z bogatenjem, ki je sprožalo družbene razprave in ga kritizirajo tudi verniki, ter dejanja, ki jih posamezniki počnejo v imenu boga ali vere.

Ob tem pa povsem razumem tudi vaše argumente, saj besedilo brez dvoma je provokativno. Vsebuje tudi vulgarizme, pri katerih velja posebna previdnost glede umeščanja v programske pasove, tudi zaradi otrok v občinstvu. Menim, da bi uredništvo to moralo upoštevati. Menim tudi, da bi bilo potrebno tehtanje glede dobrega okusa in raznolikih vrednot poslušalstva Radia Slovenija (in Vala 202), zlasti vernikov, ki so člani RKC.

Zato bom uredništvu priporočilo vnovično pozorno branje Poklicnih meril in načel novinarske etike v delu, ki se nanaša na to tematiko. V točki 10.1 piše:

»Programi RTV Slovenija morajo spoštovati in izražati splošno sprejete vrednote v slovenski družbi in upoštevati omejitve, ki se nanašajo na dober okus, nespodobnost, cenenost ali spolno izzivanje.

Občinstvo, ki spremlja program, je sestavljeno iz različnih skupin, ki imajo tudi zelo različna stališča o dobrem okusu. RTV Slovenija zato ne more pričakovati, da bodo poslušalci in gledalci v celoti sprejeli enako svobodo izražanja v radijskih in televizijskih prispevkih, kot jo sprejemajo v knjigah, v gledališču ali na filmu, pri katerih imajo bralci in gledalci v skladu s svojo vestjo široko možnost izbire.«

Želim si, da bi uredništva javnega medija razumela pričakovanja občinstva ter vedno znova tehtala o svoji vlogi in omejitvah v odgovornem podajanju (govorjenih in drugih) programskih vsebin.«

III. Radio Si

O novicah v nemščini

Varuhinja je prejela pritožbo poslušalca **A. G.**, ki ga moti jezikovna politika Radia Si pri podajanju prometnih informacij:

»Na radio Si relativno ažurno objavljajo prometne informacije in kot vdakodnevni udeleženec v prometu sem od njih še kako odvisen. Prometne informacije pa so vedno naprej v tujem jeziku in šele nato v slovenščini, kar je izrazito moteče, ker smo v Sloveniji in je večina voznikov državljanov RS. Obvestilo v tujem jeziku, največkrat je to polomljena angleščina, je dostikrat nerazumljiva, dodatno pa čakanje na slovensko obvestilo lahko pomeni tudi čakanje v vrsti več ur na avtocesti. Gre torej za diskriminacijo slovenščine v lastni državi in hkrati zelo neugodne posledice davkoplačevalcev oz. plačnikov RTV naročnine. Zato je prošnja, ali bolje zahteva da so tudi prometne informacije v Sloveniji najprej v slovenščini. Prav je, da so tudi v tujem jeziku, ki pa naj bo drugi po vrsti.«

Odgovor **Darka Pukla**, odgovornega urednika Radia Si:

»Veseli nas, da poslušalec ugotavlja, da na Radiu Si zelo intenzivno poročamo o najaktualnejšem stanju na slovenskih cestah in da nas očitno tudi pogosto posluša. Omeniti pa velja, da je Radio Si pravno formalno registriran kot »radijski program za tujo javnost« in je torej prvenstveno namenjen:

- tujcem, ki v Sloveniji živijo, delajo ali študirajo
- tujcem, ki prihajajo v Slovenijo na turistični ali poslovni obisk
- ogromnemu številu tujih voznikov, ki dnevno samo prečkajo Slovenijo
- posluša pa Radio Si tudi vse več mlajše in srednje slovenske populacije, ki jim tuji jeziki ne predstavljajo komunikacijske ovire.

Zato na Radiu Si, ciljnim skupinam primerno, podajamo prometne informacije najprej v tujem in šele nato v slovenskem jeziku.

Radio Si je tako edini radijski program v Sloveniji, ki lahko učinkovito obvešča tujce o stanju na slovenskih cestah in to 24/7.

Radio Slovenija pa ponuja še nekaj radijskih programov, ki prav tako zelo ažurno podajajo prometne informacije v slovenskem jeziku (Val202, Prvi, Radio Maribor, Radio Koper ...).«

Novinarsko javljanje ali oglas?, drugič

Ob predvajanju promocijske vsebine v programu Radia Si se je poleti pripetila napaka (poročilo za julij, str. 23). Varuhinja je takrat vodstvu Radia Slovenija priporočila, da se o izvedbi tovrstnih plačanih oglasnih vsebin temeljito pogovorijo in poskusijo najti takšno rešitev, da bodo poslušalci nedvoumno razločili, kdaj gre za novinarsko, programsko vsebino, in kdaj za plačane oddaje. Prosila je za odziv v dveh mesecih.

Direktor Radia Slovenija **Mirko Štular** je po razpravi s sodelavci pripravil **odzivno poročilo**:

»V tem primeru gre za dve vprašanji, in sicer za označevanje oglasnih, plačanih vsebin ter za 'glasove' oz. izvajalce, ki te vsebine pripravljajo. V resnici pa je oboje del iste zgodbe oz. cilja poslušalcem dati jasno vedeti, kaj je uredniško izbrana in umeščena vsebina, in kaj je plačana, torej marketinška vsebina. In to dosledno izvajamo.

Kot je odgovoril že odgovorni urednik Radia Si, je šlo v konkretnem primeru za napako pri predvajanju programa, zato oglasna vsebina ni bila v celoti ustrezno označena.

Tudi sicer vse marketinške vsebine v programih Radia Slovenija jasno označujemo s posebnimi, prepoznavnimi zvočnimi ločnicami, uvodnimi in zaključnimi jingli, z ekipo odgovornih urednikov in Službe za trženje smo se dogovorili, da bomo dikcijo za označevanje marketinških vsebin poenotili za vse programe Radia Slovenija, ki take vsebine (lahko) objavljajo. Kar zadeva govorce, za plačane vsebine angažiramo nenovinarske profile, kot so napovedovalci, špikerji, voditelji. Ti se tudi sicer (lahko) pojavljajo v oglasnih vsebinah, produciranih zunaj naše hiše.

V primeru Radia Si je sicer težava še to, da lahko angažira razmeroma zelo malo tako enih kot drugih profilov za tuje jezike, v slovenščini se bo pri teh vsebinah še naprej dosledno upoštevalo ločevanje novinarski – nenovinarski profil.

Predvsem pa bomo še naprej dosledno zagotavljali zvočno označevanje in s tem jasno ločevanje med uredniškimi in marketinškimi vsebinami.«

Varuhinja takšno obravnavo pritožbe, mnenja in priporočila šteje za primer najboljše prakse.

MMC

I. VSEBINA

Poročanje o natečaju V zavetju besede

Bralec **A. P.** je na varuhinjo naslovil vprašanje, zakaj na spletnem portalu RTV Slovenija ne spremljajo natečaja V zavetju besede:

»opazil sem, da medij, ki ga so-hranim s svojo naročnino, že dalj časa ignorira finaliste natečaja V zavetju besede. Lokalni mediji zadevo pokrivajo in ni verjetno, da bi to lahko bilo spregledano. Verjetno pa je, da vaše kulturno uredništvo deli prispevke na visoko in vitalno umetnost, ki ji namenja pozornost in nizko in geriatrično besedičenje, ki sodi v ciklostirane izdaje občinski časopisov. Resnično ponižujoče za

nas, ki smo se s svojim polnim imenom udeležili natečaja na katerem smo bili priča kvalitetnim besedilom, ki so jih presejali ugledni selektorji in da naš trud ne bo našel mesta na portalu, kjer imate na razpolago neskončen virtualen prostor v katerem je marsikateri drobiž pod nivojem tistega kar je tu ustvarjeno.«

Odgovor urednice uredništva novih medijev RTV Slovenija, **Kaje Jakopič**:

»Marsikatera kvalitetna vsebina ne dobi prostora pri nas, ker vsega preprosto ne moremo pokriti, ne glede na neskončen virtualni prostor, ki ga omenja bralec. Zaradi omejenega števila ur in oseb, ki jih imamo na razpolago. Sicer projekte JSKD precej pogosto 'pokrivamo'.«

Bralec se je za odgovor zahvalil.

Slovenska pomlad ali afera JBTZ?

Varuhinja je prejela vprašanje bralke **M.** glede spletnega poročila o slovesu Davida Tasića (24. 10.):

»Zmotilo me je, da je za portal, ki ga preko RTV prispevka financiramo vsi državljani, David Tasič le eden od četverice iz afere JBTZ. Kar zavedni Slovenci imenujemo Slovenska pomlad vi imenujete Afera JBTZ. Zakaj tako?«

Varuhinja je bralki pojasnila:

»Pojasnjujem, da je bila afera JBTZ del procesa, ki se je v zgodovino vpisal kot »slovenska pomlad«, zagotovo pa je pojem »slovenska pomlad« bistveno širši od tega procesa, katerega žrtev je bil tudi spoštovani kolega Tasič. O tem so bile napisane knjige, več oddaj o vlogi afere JBTZ in o osamosvojitvenih procesih pa je nastalo tudi pod okriljem RTV Slovenija. Med njimi lahko omenim npr. dokumentarni film o zgodovinskih prelomnicah, ki so nas pripeljale do slovenske države, z naslovom Slovenska pomlad ali pa dokumentarni film o prelomnem letu 1988 z naslovom Dosje: proces JBTZ – zlom režima.«

Uporabniki: zakaj je moderator odstranil komentar?

Varuhinja je prejela 6 pritožb v zvezi z moderiranjem komentarjev na www.rtv slo.si. Vsi pritožniki so spraševali, zakaj so bili umaknjeni posamezni komentarji oz. zakaj so kot uporabniki pod nadzorom, kar pomeni, da so njihovi komentarji objavljeni šele potem, ko jih prebere in odobri moderator. Pritožniki so prejeli standardna pojasnila glede spletnega kodeksa in nasvete za komunikacijo z uredništvom oz. moderatorji, varuhinja je nekaj navedb tudi preverila pri uredništvu in o tem obvestila pritožnika.

Več opozoril glede neprimernih komentarjev, drugič

Avgusta je več uporabnikov opozorilo na neprimerne, nepietetne ali sovražne komentarje, ki so se izmuznili moderatorjevi pozornosti. Varuhinja je o tem napisala mnenje in uredništvu priporočila, da razmislijo o morebitnih dodatnih ukrepih za zagotavljanje spoštovanja standardov in kodeksov (poročilo za avgust str. 17). Prosila je za odgovor v dveh mesecih.

Urednica uredništva novih medijev **Kaja Jakopič** je poslala **odzivno poročilo**:

»V uredništvu se s kolegi pogosto pogovarjamo in analiziramo učinkovitost administracije komentarjev pod članki na spletni strani rtslo.si. Tudi po tem priporočilu smo v uredništvu opravili pogovor, menim pa, da dodatni ukrepi niso potrebni, saj smo na tem področju uvedli že precej novih ukrepov, ki se morajo samo dosledno izvajati.«

II. STORITVE

Nedelujoča anketa: goljufija ali napaka?

Uporabnik **M. S.** je 5. 10. sodeloval v spletni anketi MMC, v okviru članka o Adrii Airways (<https://www.rtslo.si/mmcdebata/izgleda-da-je-adria-s-svojimi-sloti-na-brniku-onemogocala-konkurencu/501372#article-comments-anchor>), kjer je bilo zastavljeno vprašanje: Bi morala Slovenija ustanoviti novo letalsko družbo. Opazil je, da njegov glas ni bil upoštevan, v nadaljevanju pa se je enako zgodilo z glasovi, ki so jih oddali njegovi znanci.

V pritožbi je pozval k ugotavljanju, ali gre za napako ali namerno spreminjanje anketnega izida, ter k takojšnjemu ukrepanju.

»Spletne ankete sem se udeležil in glasoval za izbiro "Me ne zanima". Presenečen sem, ob ponovni osvežitvi spletne strani ugotovil, da moj glas ni bil upoštevan. Zaradi tega sem takoj poklical nekaj svojih prijateljev. Skupaj smo glasovali iz vsaj sedmih različnih elektronskih naprav, iz vsaj 20ih različnih brskalnikov in skupaj oddali preko 20 glasov - vsi, kot dogovorjeno v preizkus, za izbiro "Me ne zanima". Tudi po vsem tem glasovanju je izbira "Me ne zanima" še vedno brez glasov (0%). Na tej podlagi gre utemeljeno sumiti, da gre s strani pristojnih na MMC za sum storitve prevare, v najboljšem primeru pa za nenamerno napako, napačno delovanje ankete (kar morajo, po mojem mnenju, pristojni šele verodostojno, na podlagi izpisa podatkov iz računalniške baze šele dokazati).

Varuhinja je z zadevo nemudoma seznanila vodjo MMC **Luko Zebca**, ki je odgovoril po treh tednih in treh varuhinjinih opozorilih na odprto zadevo:

»Ugotovitev tehnične ekipe MMC-ja je, da anketa v določenih primerih ne deluje pravilno in da se glasovi takrat dejansko ne štejejo. Možen vzrok za to bi lahko bil v algoritmu za omejevanje večkratnega glasovanja. Ker gre za dokaj kompleksno programsko kodo, te napake ni možno odpraviti v kratkem času. Uredništvu zato predlagamo, da do nadaljnje ankete v člankih ne uporablja.«

Varuhinja je zapisala **MNENJE**, da je bila njegova pritožba upravičena, saj je program za anketo dejansko deloval nepravilno. **Uredništvu je PRIPOROČILA, da do nadaljnega zaradi nezanesljivosti programa preneha uporabljati ankete, ekipo MMC pa pozvala, da jo obvestijo o nadaljnjih ugotovitvah in tudi, ko bo delovanje sistema takšno, da bo omogočalo izpeljavo in objavo kakovostnih, verodostojnih in zanesljivih anket.**

Pritožnik se je za odgovor zahvalil, pritožbo pa dopolnil:

- 1.) Moj glas za izbiro v anketi "Me ne zanima" navedenega dne ni bil štet, čeprav iz mojega računalnika, mojega profila na portalu MMC ter IP naslova, s katerega sem oddal svoj glas, poprej ni bil oddan noben glas. Povzemam, da je trditev g. Zebca dokazljivo neresnična oziroma netočna, zavajajoča.
2. Ankete so se po moji prijavi pojavile še vsaj 2X (dve soboti zaporedoma). Pomeni, da je uredništvo portala MMC s kršitvami zavajanja javnosti nadaljevalo kljub upravičenemu in utemeljenemu opozorilu o domnevno tehnično nedelujoči spletni anketi.
- 3.) Kot izhaja iz vašega poročila, je g. Zebec nadaljnje ravnanje (namerno, zavedajoče se zavajanje javnosti), kot je opisano pod tč.2 odobral in dovoljeval navkljub vašemu prejšnjemu opozorilu. (...)

Menim še, da je zadeva, glede na značaj Javnega zavoda RTV v javnem interesu. Vendar, v kolikor smo uporabniki pri ugotavljanju ter še posebej ob ugotovitvi kršitev tiho, potem menim, da si ne zaslužimo od javnega servisa pričakovati korektnih vsebin in kvalitetno opravljenih storitev. Ne iščem in ne zahtevam "rezanja glave" g. Zebca. Sem pa mnenja, da je naziv in funkcija odgovornosti premosorazmerna s prevzemom taiste odgovornosti, za katero je posameznik, ki deluje na javnem zavodu, prevzel odgovornost in je za to tudi upam, ustrezno nagrajen. Če tovrstne odgovornosti ne iščemo, ne zahtevamo uporabniki, potem si je tudi ne zaslužimo. Če tovrstne odgovornosti odgovorni ne nudi(te), potem je morebiti najbolje, da zadnji ugasne luč in zapre vrata.«

Varuhinja je pritožnikove navedbe preverila pri vodji MMC Luki Zebcu, ki je odgovoril:

»Drži, da je bila anketa po prejeti pritožbi še nekajkrat izvedena. Ankete objavljajo v uredništvu, kjer se ne ukvarjajo s tehničnimi težavami. Težave v povezavi z anketo so medtem raziskovali tehnični sodelavci. Danes, ko sem z njihove strani dobil informacijo o nepravilnem delovanju, sem urednici uredništva naročil, naj anket do nadaljnjega ne objavljajo več. Glede na to, da smo v povezavi z anketami prejeli zgolj eno pritožbo (ob več sto izpolnjenih – različnih – anketah) ne bi bilo razumno, da bi takšen ukrep sprejeli takoj po pritožbi uporabnika.

Uporabniku in vam se opravičujem za (pre)dolgo reševanje pritožbe. Razlog je v pomanjkanju tehničnih sodelavcev ob obilici pomembnih tekočih projektov.«

MNENJE varuhinje o ravnanju vodstva MMC:

»Menim, da se vodstvo MMC ni ustrezno odzvalo na konkretno pritožbo uporabnika.

Razumem, da je bil potreben čas za ugotavljanje težav in da ga tehnična ekipa očitno potrebuje še več, ne morem pa se strinjati z interpretacijo, da je bila zadeva na čakanju in ignorirana, ker je prispela 'zgolj ena pritožba'.

Uporabnikov odziv je bil izčrpen, argumentiran in nedvoumen: anketni program ni deloval. Vprašanje je bilo samo, ali je to napaka ali pa nekdo dejansko goljufa in gre

za zlorabo. Menim, da je neodgovorno, če se takšne pritožbe ne vzame resno in če se o možnosti ponovitve napake/zlorabe ne obvesti programske ekipe.«

Varuhinja pričakuje, da bo obveščena o končnih ugotovitvah glede napak in o vnovični uporabi ankete.

Na javno RTV sodi tudi koledar dogodkov (MMC)

Odgovor gledalki TV Slovenija, ki predlaga pripravo koledarja zgodovinskih dogodkov, vsebuje tudi ugotovitev, da je ta vsebina zginila tudi s portala MMC. Varuhinja je o tem januarja napisala priporočilo. Od vodstva MMC ni prejela nobenega odziva. (Podrobneje v poglavju TV Slovenija – splošno na str. 28).

RTV SLOVENIJA

I. SPLOŠNO

Ali lahko novinar RTV piše za drug medij?, drugič

Varuhinja je na seji Programskega sveta RTV 24. oktobra 2019 predstavila tematiko delovanja programskih ustvarjalcev RTV v javni sferi (poročilo za september str. 32). Programski svet RTV je o tem sprejel naslednji sklep:

»Programski svet RTV Slovenija podpira predloge Varuhinje pravic gledalcev in poslušalcev, naj vodstvo RTV v interesu promocije in zaščite javne službe RTV natančneje opredeli odnos do zunajslužbenega delovanja programskih ustvarjalcev RTV in s tem seznanj programski svet.«

Razpravo o tematiki je napovedal tudi Svet delavcev, mnenje bo prispevala tudi strokovnjakinja za vprašanja poklicne integritete.

Nacionalka pa nič! Ali res?

Na varuhinjin naslov večkrat prispejo pritožbe o spregledu pomembnih tem »v programih RTV«. Pritožniki navajajo, da o neki temi ni bilo nobene objave v nobenem mediju RTV. Primeri iz oktobra:

S. S. je pogrešal informacije o tem, kaj storiti z že kupljenimi letalskimi vozovnicami Adire Airways, **M. K.** je zanimalo, zakaj RTV ni poročala s slovesnosti na Podreči ob 150-letnici smrti pesnika Simona Jenka, **E. O.** pa je bila razočarana, ker ni zasledila prispevka o mednarodnem dnevu spomina na otroke, umrle v nosečnosti ali kmalu po rojstvu.

Varuhinja je tudi v teh primerih odgovorne urednike prosila za podatke o objavah v posameznih programih in jih posredovala pritožnikom, saj meni, da je na pavšalna zatrdjevanja v takšnih primerih najbolj odgovoriti konkretno – kaj je bilo objavljeno, kdaj in kje. Gledalka, ki je spregledala reportažo s Podreče v večernih poročilih TV Slovenija, se je za spregled opravičila.

II. JEZIKOVNA KULTURA

Ali nimate učiteljev govora?

Poslušalec **M. L.** je opazil, da voditelji in novinarji izgovarjajo široki O tam, kjer to ni pravilno:

»Na TV in na radiu gledam in poslušam voditelje in novinarje, (npr. pravkar, 2. 10. na 1. programu radia), ki sploh ne znajo več izgovarjati širokega O-ja tam, kjer bi bilo to edino pravilno. Ali imate same Štajerce?

Ali ljudje, ki poklicno nastopajo v nacionalnih medijih, ne bi morali obvladati pravilne slovenske izgovorjave? Ali nimate lektorjev oz. učiteljev pravilnega govora?

Reči moram, da mi taka izreka, ki se širi kot povodenj (ne samo na RTVSLO, ampak tudi na komercialkah), postaja resnično že mučna!«

Alenka Kovačič, vodja izvedbe radijskih programov, je sporočila, da so govorce opozorili na nepravilno izgovorjavo, pritožniku pa je podrobno opisala jezikovno izobraževanje:

»Že desetletja poleg pisnih lektorjev, ki skrbijo za pravilno pisno podobo besedil, na Radiu Slovenija deluje tudi skupina strokovnjakov, ki poučujejo v tečaju internega jezikovno-govornega izobraževanja za radijske novinarje in napovedovalce (tudi s koprskega in mariborskega radia, do vključno šolskega leta 2004/05 pa so naše tečaje obiskovali še novinarji iz televizijskih uredništev).

Center za kulturo govora se ukvarja z jezikovnim izobraževanjem bodočih govorcev, ki bodo profesionalno (kot novinarji ali napovedovalci) nastopali pred mikrofonom.

Predno kandidate uvrstimo v tečaj, morajo uspešno opraviti mikrofonski preizkus govora, na katerega jih prijavijo uredniki in s katerimi imajo namen sodelovati (pogodba). Uspešno ga opravijo vsi, ki nimajo motečih govornih posebnosti, nezdravega glasu ali pretirano narečno obarvanega govora. Pri napovedovalcih so merila glede glasovne primernosti še veliko strožja: pozorni smo predvsem na barvo glasu, ob posebej pripravljenih besedilih pa preizkusimo tudi njihovo jezikovno znanje in splošno razgledanost.

Tečaj za jezikovno-govorno izobraževanje poteka po učnem načrtu in traja za novinarje eno šolsko leto, za napovedovalce pa leto in pol, zanje pač obsežnejši program.

Ta oblika izobraževanja obsega fonetične vaje in vaje iz govorne tehnike pred mikrofonom. Najobsežnejši del teoretičnih vaj je teoretični pouk pravorečja. Kandidate seznanimo z izbranimi poglavji iz glasoslovja, besedoslovja, oblikoslovja, skladnje in zvrstnosti. Posvečamo se tudi pravilnemu prevzemanju besed iz tujih jezikov in podobno. Seveda ne gre za »suho« teorijo; izhodišče za vsa teoretična poglavja so tipične napake, ki jih slišimo v slovenščini v javni rabi. Drugi del fonetičnih vaj pa je individualno praktično delo pred mikrofonom, ki je namenjeno utrjevanju teorije in praktičnemu učenju stavčnofonetičnih prvin:

- na predavanjih in vajah pri fonetiki se slušatelji podrobno seznanijo s pravorečjem – torej z najboljšim (predpisanim oz. na zgodovinskem razvoju jezika utemeljene) stalnim načinom izgovarjanja fonemov, njihove sintagmatike ter njihovih nadsegmentnih (prozodijskih) lastnosti oziroma izgovarjanja (branja) zapisov obojega. Poleg tega se bodoči govorniki naučijo tudi primerne rabe jezikovnih (npr. socialnih zvrsti, besedja, skladnje) in sporočanj (npr. upoštevanje naslovnika, prenosnika, značilnosti stalnih oblik sporočanja) sredstev v besedilih določene funkcijske zvrsti in izbrane stalne oblike sporočanja. Drugi semester izobraževanja pri fonetiki pa je namenjen prevzemanju tujejezičnih prvin v slovenščino in seznanjanju s črkopisi evropskih in pomembnejših neevropskih jezikov, torej pravilom prenašanja jezikovnih znamenj in/ali njihovih lastnosti v slovenski knjižni jezik iz drugih jezikov,
- drugi del izobraževanja poteka pri mentorjih za govorno tehniko, s katerimi bodoči govorniki dovršijo tisto, kar so se naučili pri predavanjih in praktičnih vajah, torej zborni izgovor fonemov (in njihovih alofonov), njihovo sintagmatiko in elemente tistih ravnin jezika, pri katerih se govorniki (bralci) najpogosteje motijo: naglaševanje deležnikov na –l in –n, izgovor črke (fonema) –l, predvidljivost polglasnika, samoglasniške premene kratko naglašanih –ò in –è ... Bodoči govorniki na urah govorne tehnike vadijo tudi interpretacijo (v najširšem pomenu te besede) besedil različnih zvrsti: praktično sporazumevalnih, strokovnih, publicističnih, umetnostnih... Poleg naštetega izkušeni napovedovalci-mentorji pomagajo pri pravilni nastavitvi glasov, logičnem poudarjanju, pravilnem členjenju besedila, melodičnih oziroma intonacijskih potekih, besednem in stavčnem ritmu, govornem tempu in zvrstno različni interpretaciji besedil.«

Dobro jutro: prizadene/prizadane

Gledalca **J. in S. A.** je v oddaji Dobro jutro, v rubriki z dr. Štrukljem (TV SLO 1, 14. 10.), zmotila grafično izpisana beseda »prizadane«:

»Pravkar gledamo oddajo DOBRO JUTRO, pa nas je zopet zbudla danes celo napisana beseda »PRIZADANE« v rubriki »Dr. Štrukelj«. Opažamo namreč, da to besedo nenehno uporablja nam sicer najljubša in simpatična voditeljica Špela. Besede PRIZADANE namreč ni v Slovarju slovenskega knjižnega jezika, niti je ne najdemo v nobenem leposlovnem delu, ampak je pravilno PRIZADENE. Tudi drugi voditelji uporabljajo te »moderne« besede, ki so se v zadnjih letih razpasle: »PRIZADANE, ZADANE, OD KJE, itd., gledalci in poslušalci pa pričakujemo, da bi vsaj na nacionalni TV RTV Slovenija poslušali lepo in pravilno slovensko besedo. Za to se je potrebno čisto malo potruditi. Prosimo, opozorite jih na to!«

Varuhinja je sporočilo posredovala odgovornemu uredništvu ter jih prosila, da se o napaki pogovorijo in jo morda tudi obravnavajo v eni od petkovih jezikovnih rubrik. Urednik Programa Plus **Rok Smolej** se je za opozorilo in predlog zahvalil. Varuhinja je pritožnikoma odgovorila:

»Strinjam se, da se napaka prepogosto prikraide v govor, tudi v programih javne RTV. Prav zato so se v spletni rubriki Jezikovni spletovalec pred slabim letom posvetili tej zmešnjavi (<https://www.rtv slo.si/kultura/jezikovni-spletovalec>). Dodajam še, da pritožbam glede govorne kulture posvečam posebno pozornost, saj menim, da mora biti javni medij steber zborne slovenščine. Iz vašega sporočila lahko razberem, da tudi vi tako doživljate RTV.«

Pritožnica se je za odgovor zahvalila in dodala:

»Res je, da se jezik spreminja, toda nekatera pravila pa še vedno ostajajo in ne more biti kar vse prav. Res je tudi, da te besede slišimo predvsem v Ljubljani in okolici in na Gorenjskem, drugje tako ne govorimo. Nekateri celo mislijo, da je to stvar narečja, pa ni tako. Tako govoriti je postalo enostavno moderno! Me veseli, če boste o tem res še kramljali s strokovnjaki za slovenski jezik v petkovi jezikovni rubriki.«

Oglas: zmagati/premagati

Gledalka **K. K.** se je varuhinji pritožila nad oglasom za mlečni riž, ki se predvaja na TV Slovenija:

»Če sem prav slišala, medved na koncu reče "riž lakoto zmaga". Ta napaka se pogosto pojavlja pri športnikih in športnih novinarjih in je zelo moteča, zato bi bilo treba novinarje nanjo posebej opozoriti, se pa v zanosu zgodi. Reklama pa bi morala biti slovnično preverjena in če je že neumna, naj bo vsaj slovnično pravilna. Prosim za popravek besedila ali umik reklame.«

Varuhinja je vsebino oglasa preverila pri pristojni televizijski službi:

»Po besedah Ane Mušič iz so bili tudi sami v dvomih, ali je oglas jezikovno primeren (vsako oglasno sporočilo pred predvajanjem pregledajo s tehničnega, vsebinskega in jezikovnega vidika). Jezikovni svetovalci so jim potrdili, da gre za neobičajno in starinsko rabo besedne zveze, ki pa je po SSKJ dovoljena (geslo kopiram spodaj), zato so se odločili za predvajanje, saj ni bilo formalnega razloga za zavrnitev.

Dodajam, da takšna uporaba glagola zmoti tudi mene, vendar razumem odločitev pristojnih.«

zmágati -am dov. (â)

1. *v vojaškem spopadu doseči, da nasprotnik odneha, se ne bojuje več*: zmagati po hudem boju; zmagati v odločilni bitki; zmagati z velikimi izgubami / zmagati nad sovražnikom *premagati ga* / vojaško zmagati // *v fizičnem spopadu doseči, da nasprotnik odneha*: v spopadu s kamenjem, palicami so zmagali fantje iz sosednje vasi

// *v spopadu sploh doseči, da nasprotnik popusti, pristane na zahteve osebka*: stavkajoči delavci so zmagali: zvišali so jim plače; zmagali so zagovorniki počasnejšega razvoja / ne dovoli, da otrok zmaga *doseže uveljavitev svojih zahtev*; star. zmagati v pravdi *dobiti tožbo*; moralno zmagati / zmagalo je človekoljubje

2. *na tekmovanju, pri družabni igri biti najboljši, doseči najboljši rezultat*: zmagal je francoski kolesar; publ. zmagala je Slovenija pred Italijo; zmagati s pet proti tri / zmagati na tekmovanju, v drugi igri / kot geslo olimpijskih iger pomembno je sodelovati, ne zmagati

◆ šport. zmagati na sto metrov hrbtno; zmagati v mnogoboju, slalomu; zmagati s točko prednosti

3. *dobiti najvišjo nagrado, biti razglašen za najboljšega na festivalu, natečaju*: zmagal je do zdaj neznan režiser; z zadnjim filmom je zmagal / zmagala je zadnja popevka, skladba / zmagati na natečaju

4. *na volitvah, glasovanju dobiti največ glasov*: zmagal je naš kandidat; zmagati z večino

glasov / zmagala je kandidatna lista socialistične stranke / zmagati na volitvah, pri volitvah
5. *dobiti delo, službo, razpisano z natečajem*: zmagal je mlad arhitekt / podjetje je zmagalo na natečaju za ureditev mesta
6. ekspr. v *kakem procesu se uveljaviti kot močnejši od česa drugega*: njegovo mnenje je zmagalo; ta predlog ne bo zmagal / zmagal je obup / zmagala bo pravica; končno je zmagala resnica *izkazalo se je, kaj je res* / dobro je zmagalo nad zlim
7. preh., z oslajenim pomenom *izraža nastop stanja, kot ga določa samostalni*: zmagala jih je utrujenost; pijača ga je zmagala, da je zaspal / zmagal jo je spanec *zaspala je*
8. preh., star. *premagati*: zmagati sovražnika / zmagati jezo, strah
9. preh., star. *zmoci*: žena ne zmaga vsega dela; zmagati velik napor / ne zmagamo vseh naročil *ne moremo jih izpolniti*; zdaj ne zmagam poti v mesto *nimam dovolj moči, da bi jo prehodil*

Slovar slovenskega knjižnega jezika, druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja, www.fran.si, dostop 17. 10. 2019.

Pritožnica se je za odgovor zahvalila in dodala:

»Priznam, da me je presenetilo, da SSKJ dopušča navedeno uporabo glagola. Ne glede na to, pa vseeno menim, da uporaba v sodobnem jeziku ni posledica oživljanja starinske besedne zveze, ampak prenos strukture iz jezikov tako iz jugoslovskega prostora kot, verjetno še bolj, prenos iz angleščine. Po drugi strani pa je jezik živa struktura, v katerem se spremembe in posodobitve dogajajo, kar je razvidno ravno iz konkretnega primera.«

III. OGLAŠEVANJE

S štoparico nad oglase!

Gledalka **M. P.** je sporočila, da težko spremlja program Televizije Slovenije, saj se z oglasi »pretirava do negledanosti, če že gledam poročila, je v pol ure več časa namenjenega reklamam kot novicam.«

»Danes, sobota 12.10.2019 sem ob 17 uri gledala poročila, poročila so bila končana ob 17 uri in dvaindvajset minut in 10 sekund, od tega so bile reklame v dveh sklopih skupaj dolge 8 minut in 15 sekund, nisem ravno merila s "štoparico", ker je nimam. V prilogi Vikend, ki jo imam zaradi pregleda TV programa vedno ob sebi, je bilo navedeno, da se oddaja Alpe-Donava-Jadran prične ob 17 uri in 35 minut, začela se je ob 17 uri 40 minut in 36 sekund!! To se kar pogosto dogaja, da se nekatere oddaje pričnejo kasneje, kot piše v Vikendu!! Reklame med športnimi prenosi, recimo kolesarstvo (Tour de France) so bile na 15-17 minut, torej trije sklopi na 1 uro!! Ravno tako med prenosi atletike.«

Odgovor varuhinje:

Gledalcem TV Slovenije oglasov ni treba meriti s štoparico, saj je na RTV Slovenija obseg promocijskih vsebin tako v radijskih kot televizijskih programih ves čas pod nadzorom: oglasov je bistveno manj kot v komercialnih medijih in nikoli več, kot to dovoljuje Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah. Nad prekoračitvami bdi regulatorni organ Akos (<https://www.akos-rs.si/>). V uri programa ni dovoljeno predvajati več kot 10 minut oglasov, med 18. in 23. uro jih ne sme biti več kot 7

minut. V tem času tudi ni dovoljeno predvajati TV-prodaje. Številne vsebine sploh ne vsebujejo oglasov (filmi, otroški, dokumentarni, verski, izobraževalni program itd.).

Če me sprašujete, ali se je oglasom mogoče odpovedati, vam lahko odgovorim le, da na žalost to ni mogoče, zlasti ne pri vsebinah, ki jih je treba drago plačati na trgu, kar denimo velja za šport, razvedrilo in nadaljevanke. Če kdaj gledate komercialke, ki si prek operaterjev tudi zaračunajo »naročnino«, zagotovo veste, da imajo oglasov bistveno več, vsebin pa bistveno manj, navsezadnje jim ni treba producirati ničesar, kar se jim ne splača. TV Slovenija pa ima široke zakonske obveznosti in si mora približno četrtno denarja za produkcijo vsebin zaslužiti s prodajo oglasnega prostora. In še: kot veste, stroški nenehno rastejo, od električne energije in goriva naprej, prav tako rastejo plače, dražijo se javne storitve, gledališke in kinovstopnice itd., prihodki RTV pa so osem let nespremenjeni, saj je nespremenjen tudi RTV prispevek (12,75 evra). Kot veste, se z RTV prispevkom ne plačuje le televizijskih programov, ampak celoten javni medijski servis, ki obsega 5 TV-kanalov, 8 radijskih programov, novičarski portal, spletni predvajalnik in arhiv, teletekst, dostopnost vsebin za gluhe in slepe, oskrbo prizemnega digitalnega omrežja, digitalizacijo slovenske avdiovizualne dediščine, simfonični orkester itd. Dva odstotka RTV prispevka gresta neposredno za financiranje neodvisne filmske produkcije. Z RTV prispevkom vsega tega ni mogoče financirati, zato se predvajajo oglasi.

Upam, da sem s tem odgovorila na vaše dileme glede oglasnih prekinitev.«.

Pritožnica se je za odgovor in pojasnila zahvalila.

IV. RTV PRISPEVEK

Kako do oprostitve plačevanja RTV prispevka?

Varuhinja je prejela vprašanje **B. H.** ali bi lahko služba za RTV prispevek osebam, ki so trajno izgubile sluh, olajšala postopek dokazovanja. Za oprostitve plačevanja RTV prispevka morajo namreč po zakonu predložiti dokazilo ZPIZ ali drugega organa, zdravniški izvid, ki zadostuje v drugih postopkih, ni dovolj:

»Razumem birokratsko razumevanje zakonodaje, ki se z malce dobre volje da brati tudi malo bolj človeško. Seveda sem povprašal za mnenja tako pravno službo RTV kot tudi Ministrstva za kulturo od koder sem pridobil odgovor napisan strogo po črki zakona, da se morajo držati zapisane dikcije o predložitvi odločbe SPIZ-a ali kakšnega drugega organa in da zdravniški izvid tem kriterijem ne zadostuje, kljub temu da v drugih zakonih pa zadostuje in nastala situacija je zdaj pač taka, da so ljudje s povsem enakim statusom v tem zakonu neenako obravnavani kajti osebe z izgubo sluha po Fowlerju imajo po vseh veljavnih in obstoječih kriterijih status gluhe osebe. Zaprošil sem za mnenje tudi Varuha človekovih pravic, ki je pripravljeno pomagati in me je že pozvalo k dopolnitvi dokumentacije.«

Varuhinja je vprašanje posredovala službi za RTV prispevek. Vodja službe **Judita Kene** je pojasnila, da so se z zadevo že ukvarjali, vendar imajo žal zvezane roke, saj morajo slediti

zakonski diktaciji. Varuhinja in vodja službe sta izrazili upanje, da bodo korekcijo upoštevali pri pripravi novega zakona o RTV Slovenija.

Pritožnik se je zahvalil za odgovor:

»Ne glede na vsebino odgovora me je razveselilo to, da se vsi skupaj trudimo, da bodo uradni postopki slej ko prej postali bolj žvljenjski in manj zapleteni za uporabnike in če se bodo naša prizadevanja upoštevala pri diktaciji novega zakona smo dosegli svoj namen«.

Ali se za gledanje TV plačuje dvakrat?

Poslušalca Radia Slovenija **F. M.**, ki je varuhinjo poslušal v oddaji Svetovalni servis, je zanimalo, zakaj je treba plačevati RTV-prispevek in še naročnino kabelskim operaterjem. Varuhinji je poslal pisno vprašanje:

»Mene pa zanima; zakaj mora gospodinjstvo plačati RTV prispevek če pa že tako pri OPERATERJU plačaš polno ceno za dostop? Iz prizemnega oddajanja pa so tako te boljše programe ukinili in jih je treba plačevati v naročniških paketih kar se pa tiče še teh preostalih programov ki jih omogočate z prizemnim oddajanjem pa vam povem samo to; V TEH PROGRAMIH KI JIH ŠE PRIZEMNO ODDAJATE NIMATE NIČ PAMETNEGA zato bi bil skrajni čas da se prekine RTV prispevek«

Odgovor **pisarne varuhinje**:

Zahvaljujemo se za vaš odziv. Uvodoma vam želimo sporočiti, da RTV Slovenija ni zgolj televizija, temveč zelo obsežen medijski servis. Poleg omenjene TV Slovenija in njenih treh nacionalnih in dveh regionalnih programov, kjer najdete vsebine, ki jih komercialne televizije ne producirajo (izobraževalne, dokumentarne, kulturne, otroške, verske vsebine itd.), RTV Slovenija obsega tudi osem radijskih programov, programe za narodnostne manjšine, novičarski spletni portal, teletekst, spletni arhiv, dostopnost vsebin za gluhe in slepe, simfonični orkester, oddajnike in zveze. Verjetno vas bo presenetila informacija, da se z denarjem iz RTV- prispevka obvezno sofinancirajo slovenski filmi zunanjih producentov (1 odstotek od RTV prispevka) in arhivira slovenska filmska dediščina.

Dodajamo, da za RTV Slovenija ne plačujete dvakrat (operaterjem in javnemu zavodu). RTV Slovenija iz naslova kabelskega dostopa do programov ne zaračunava kabelskim operaterjem nobenega nadomestila, prav tako naročniki kabelskih storitev ne plačujete višje naročnine za njihove storitve zaradi programov RTV Slovenija.

Na koncu še pojasnujemo, da signal RTV Slovenija prek prizemnega digitalnega omrežja pokrije 99% prebivalstva, kar pomeni, da lahko vsakdo programe RTV Slovenija spremlja s sobno anteno in brez doplačila. S tem RTV Slovenija izpolnjuje ne le zakonsko dolžnost, ampak tudi prispeva k načelu univerzalne dostopnosti vsebin, kar je vrednota in vrlina javnih medijev.«

V. TEHNIČNE ZADEVE

Poslušamo, a ne razumemo

Tudi oktobra so bile pritožbe glede mešanja glasbe in govora v televizijskih oddajah – pritožniki so menili, da je preglasna glasbena podlaga nespoštljiva do gledalcev, ki ne morejo spremljati vsebine. Če je pritožba splošna, je tudi odgovor splošen, s povabilom, naj bodo v prihodnje bolj konkretni – kdaj so imeli težave s slišnostjo oz. razumevanjem, da bi se lahko tudi dejansko ugotavljalo, ali je šlo za napako. Gledalcem, ki povedo, da imajo okvaro sluha ali starostno naglušnost, varuhinja svetuje vključitev podnapisov prek teleteksta. Primer odgovora gledalki **M. J.**:

»Žal nam je, da imate težave pri spremljanju pogovornih oddaj zaradi glasbenih podlag. Varuhinja se je s problematiko, ki jo izpostavljate, v preteklosti veliko ukvarjala in si aktivno prizadeva, da bi se napake in slabosti odpravile. Vodstvo javne televizije, pristojni za televizijsko produkcijo in tehnične zadeve na RTV Slovenija so - tudi zaradi pobud gledalcev - v preteklosti iskali rešitve in uvajali nekatere spremembe z namenom, da bi bil tonska podoba oddaj čim bolj optimalna.

Dodajamo še splošen nasvet, ki ga pogosto navajajo v tehničnih službah RTV Slovenija, in sicer, da ni nikoli odveč preveriti zvokovne nastavitve TV sprejemnika, saj lahko zelo popačijo zvok (samodejno ojačajo določene frekvence oz. tišje signale).

Ob tem želimo omeniti, da lahko v primeru težav z razumevanjem govora, televizijske vsebine v slovenskem jeziku spremljate s pomočjo podnapisov, ki si jih lahko vklopite prek teleteksta in sicer na str. 771 za TV SLO 1 ali 772 za TV SLO 2. Na spletu lahko to storitev vključite prek spletnega arhiva RTV 4D, kjer se do podnapisov dostopa z registracijo in z vklopom na oznaki CC. Te vsebine so v arhivu in v sporedu označene s posebnim piktogramom.

Zahvaljujemo se, da ste bili pri podajanju odziva konkretni in ste navedli oddajo, v kateri vas je zvok zmotil, vendar na žalost omenjene oddaje ne poznamo. Če boste v prihodnje še imeli težave pri razumevanju govora v televizijskih vsebinah, vas znova prosimo za konkretne primere, saj se tako morebitne slabosti oz. tonska odstopanja najbolj učinkovito preverjajo, morebitne napake pa odpravljajo.«

Varuhinja se zahvaljuje Izobraževalnemu središču in vsem sodelujočim, ki so omogočili predavanji nekdanjega vodje Mediateke **Martina Žvelca** o televizijskem zvoku nekoč in danes 17. in 18. 11., saj meni, da je strokovna razprava najboljša pot za izboljšanje programa. Predavanji sta bili dobro obiskani.

Podnapisi niso berljivi

Gledalka **M. L.** je pisala zaradi podnapisov, menila je, da bi temne pasice povečale berljivost:

»Zakaj so se ukiniли temnejši pasovi po podnapisi. Skoz se govori, da se populacija stara a branje podnapisov je težje. Na hrt imajo še in se super čita.«

Odgovor **Barbare Muller**, vodje službe za prevajanje in lektoriranje:

»Pasice pri podnapisih imamo tudi pri nas, kadar je v spodnji tretjini slike izvirni napis in so pasice potrebne zaradi čitljivosti/berljivosti. Prevajalci v vsakem prevodu označijo, pri katerih podnapisih je pasica potrebna; s pasico prekrivamo napise takrat, kadar ne dobimo CF (textless) verzije, to je različice brez napisov.«

Razloge za podnaslavljanje brez temne podlage je pojasnil **Jože Knez**, vodja TV produkcije:

»Podnapis lahko z vidika ustvarjalca vsebine bistveno poseže v sliko, saj dvovrstični podnapis s povprečno dolžino 40 znakov na vrstico zakrije okoli 10 odstotkov slike, če je na temni podlagi, in slabih 5 odstotkov slike, če nima podlage. Temno podlago smo umaknili leta 2006, predvsem zaradi zmanjšanja posega v sliko. Ob tem smo ustrezno berljivost podnapisov zagotovili tako, da smo nekoliko povečali črke in dodali črno obrobo. V nekaterih primerih še vedno dodajamo temne podlage, na primer, če je berljivost otežena zaradi napisov v tujem jeziku, ki so del izvirne slike in jih moramo prekriti s slovenskim prevodom.«

VI. DOSTOPNOST IN PRILAGOJENI PROGRAM

Za oddajo, dostopno slepim tekmovalcem

V. V. je zanimalo, kaj je bilo do začetka jesenske sezone storjenega za to, da bi lahko v oddaji Joker TV Slovenija sodelovali tudi slepi tekmovalci.

»Dolgo sem v naših elektronskih medijih res pogrešal zelo kvaliteten kviz. Ko sem izvedel, da na TV Slovenija prihaja kviz Joker, sem se hitro prijavil za sodelovanje. Ko me je poklicala prijazna gospa iz razvedrilnega programa, da bi izvedla testiranje, sem jo povprašal ali se ji zdi, da bi bila za moje sodelovanje v kvizu kakšna ovira, saj sem slep. Omenila mi je, da verjetno bo problem, saj obstaja v kvizu igra, kjer mora tekmovalec sotekmovalcu brati vprašanja in z odgovori nanja mu ta prinaša nove jokerje. Domenila sva se, da se bo o tem pozanimala in me obvestila kako in kaj. Res me je kmalu poklicala in povedala, da sodelovanje slepega v kvizu zaradi te igre bonus joker zdaj ni mogoče, saj računalnik sproti daje vprašanja, ki jih mora tekmovalec prebirati. Obljubila pa mi je, da se dogovarjajo z nosilcem licence in bodo do naslednje sezone stvar uredili.

Pa je prišla nova sezona kviza, pomen igre bonus joker znotraj kviza, pa je kvečjemu večji kot prej.

Danes je mednarodni dan bele palice in povesod, tudi na RTV Slovenija, bo gotovo veliko govora o slepih in o tem kako jim pomagati ali jim približati kakšno rešitev. Ob tem pa imamo konkreten primer kviza Joker, ki je slepim žal nedostopen. Menim, da bi nacionalna RTV morala še toliko bolj paziti, da uvršča v program kvalitetne oddaje, ki so dostopne vsem tako v smislu spremljanja kot tudi sodelovanja v njih. Vem, da gre pri konkretni oddaji za licenčno oddajo, a menim, da je treba tudi v takih primerih paziti, da se kupujejo oddaje, ki dosegajo standard da omogočajo sodelovanje vsem ali vsaj čim širšemu krogu.

Kakor sem vesel, da se RTV Slovenija trudi z branjem podnapisov in z zvočnim opisovanjem oddaj pa se mi zdi, da take oddaje, ki nam slepim niso dostopne, pa jih je še več, ta trud kar malo razvrednotijo.«

Odgovor je napisal odgovorni urednik Razvedrilnega programa TV Slovenija **Vanja Vardjan**:

»Res je, g. V. se je odzval takoj po začetku predvajanja kviza Joker. Obljubili smo, da bomo avtorja licence povprašali, ali je format mogoče prilagoditi slepim in ali so to v kateri od držav, kjer je kviz na sporedu, že počeli. Nismo obljubili, da bomo stvar uredili, saj to presega naše pristojnosti in moči. Obljubili smo, da bomo o tem govorili in raziskali težavo. Žal razen skope ugotovitve, da je format zasnovan tako, da tovrstna prilagoditev ni predvidena oz. mogoča, nismo prejeli. Kot ugotavlja gospod Vertačnik, je resnično največja težava t. i. Bonus Joker - del kviza, kjer mora tekmovalec sam brati vprašanja sotekmovalcu, ki nanje odgovarja. V novi sezoni se ta igra ponovi dvakrat. Gotovo je to zelo pomemben in prepoznaven del kviza, ki ga na žalost ni mogoče spremeniti ali prilagoditi slepim.

Žal nam torej format kviza ne omogoča, da bi ga prilagodili slepim in žal takšna rešitve ni mogoča tudi v drugih državah, ki so odkupile licenco in producirajo ter predvajajo kviz Joker.«

Varuhinja je k odgovoru urednika dodala:

»Dodajam, da sem se o vašem odzivu podrobno pogovorila z uredništvom, ki mi je predstavilo vse dileme, omejitve in prizadevanja glede vaše pobude. Iz pojasnil sem razbrala, da so se izziva lotili z vso resnostjo in odgovornostjo, vendar ugotovili, da vsaka potencialna nova rešitev prinese nove težave.

Z vašim mnenjem, da bi bilo dobro, če bi bili izbrani formati tako široki, da bi izključevali čim manjši krog potencialnih tekmovalcev, se lahko le strinjam. Razumem pa, da zlasti na področju televizijskih kvizov ni na pretek takšnih, ki bi povsem izključevala branje vprašanj.

Razumem tudi zadrego, da nobena oblika tekmovanj – pa najsi gre za kviz ali drugo obliko preverjanja znanja ali sposobnosti - ni univerzalno in enako dostopna za prav vse ljudi, in da so potrebne bodisi prilagoditve formatov bodisi omejitve v razpisih. Vsekakor pa sem zagovornik tega, da se morebitni poseg v format vnaprej dobro premisli, saj bi lahko slaba odločitev škodila televizijskemu projektu in odvrnila občinstvo.

Dvomim, da boste z odgovorom povsem zadovoljni, saj menite, da ste zaradi veljavnih pravil prikrajšani. Upam, da bo v prihodnosti mogoče izbirati tudi med formati, kjer takšnih omejitev ne bo in se bodo lahko za tekmovanje kvalificirali vsi zainteresirani, enako videči in slepi ali drugače ovirani posamezniki.«

Pritožnik z odgovorom ni bil zadovoljen:

»Za odgovor se vam iskreno zahvaljujem. Pravilno ste predvideli, da z odgovorom ne bom zadovoljen, saj se je težko znebiti občutka, da velja tako opevana enakopravnost

le na papirju in da namesto, da bi storili vse za čim večjo enakopravnost si ljudje spet jemljemo pravico, da odločamo o tem, koliko je kdo lahko enakopraven.«

VII. VARUHINJA

RTV Slovenija na obisku na Jesenicah: Varuhinja sprašuje in odgovarja

Varuhinja je 23. oktobra obiskala jeseniško gimnazijo in Občinsko knjižnico Jesenice. Na obisku Gimnazije Jesenice se je varuhinji pridružil **Jan Novak**, dopisnik TV Slovenija z Gorenjske in voditelj informativnih oddaj. Z dijaki tretjega letnika so se pri uri sociologije pogovarjali o pomenu javnega medija, njegovih vsebinah ter o pomembnosti regionalnih novic v okviru nacionalnega medija.

Na pogovornem večeru v Občinski knjižnici Jesenice se jima je pridružila **Aljana Jocič**, dopisnica Radia Slovenija z Gorenjske. Novinarja sta predstavila delo regionalnega dopisnika ter spregovorila o kritični distanci, ki je potrebna pri poročanju iz domačega kraja. Skupaj z varuhinjo sta odgovarjala na vprašanja občinstva glede verodostojnosti informacij, programskih shemah, glasbenih okusih, pomembnosti javnega medija ter generacijsko pogojenih načinov spremljanja vsebin RTV Slovenija. Obiskovalci so povedali, česa je v programih RTV Slovenija po njihovem mnenju preveč in premalo ter pohvalili različne televizijske in radijske oddaje.

Z dijaki kamniškega Ciriusa o javnem mediju in vlogi varuhinje

Na povabilo Srednje šole CIRIUS Kamnik je varuhinja dijakinjam in dijakom, ki jih zanimajo mediji, podrobneje predstavila delovanje RTV Slovenija in svoje delo. S primeri je ilustrirala potek obravnave odzivov občinstva ter podajanje mnenj in priporočil, ki so varuhovo najpomembnejše orodje, s katerim novinarje in urednike ter druge programske ustvarjalce poziva k razmisleku in upoštevanju etičnih načel. Posebej je poudarila, da je spoštovanje poklicnih meril in programskih standardov temelj dobrega dela, zaradi katerega je medij lahko vreden zaupanja. Odgovorila je na več vprašanj o novinarskem delu ter predstavila nekaj konkretnih pritožb, o katerih je stekla zanimiva razprava.

Skupna vstopna spletna točka o Slovencih v sosednjih državah

V skladu z dogovorom na seji komisije Programskega sveta za zamejce z dne 23. 9. 2019 je varuhinja sklicala delovni sestanek z uredniki programskih vsebin o Slovencih v sosednjih državah na RTV Slovenija. Tema: možnost vzpostavitve enotne spletne vstopne točke za vse vsebine o Slovencih v sosednjih državah, ki nastajajo v okviru različnih medijev, programov in uredništev RTV Slovenija. Te vsebine so zdaj razpršene in slabo vidne ter zainteresiranim spletnim uporabnikom dostopne na portalih posameznih programov in na specializiranem portalu SVSD (www.rtv slo.si/svsd). Varuhinja meni, da bi bilo povezovanje koristno, saj bi občinstvu olajšalo dostopanje do pomembnih vsebin o slovenskem kulturnem prostoru. Uredniki z MMC, Radia Koper, Televizije Slovenija, Televizije Koper in Televizije Maribor so naklonjeni povezovanju, vendar sestanek (zaradi kadrovskih in finančnih zagat) še ni nakazal rešitve.

Odziv na varuhinjin radijski nastop: poštne številke so pomembne!

Varuhinja je oktobra o svojem delu spregovorila v več medijih RTV Slovenija, v radijskem in televizijskem programu italijanske narodnostne skupnosti, na Valu 202, Radiu in Televiziji Koper ter na Prvem programu Radia Slovenija. Poslušalca Prvega **B. F.** je zmotila varuhinjina navedba poštne številke RTV Slovenija v Svetovalnem servisu:

»Zelo dobro ste komentirali in s svojimi odgovori razložili vprašanja v današnji jutranji oddaji na Radio prvem. Vendar vaša pripomba v zvezi z naslovom in poštno številko RTV Slovenija "Tudi tako bo v redu" - 1550 ali 1000 Ljubljana ni bila korektna. S tem ste po mojem naredili nekaj škode, kajti dobro vem, da veliko ljudi še vedno ne zna pravilno uporabljati poštne priročnika o pravilnem naslavljanju pošiljk in s poštnimi številkami.

Poudarjam - edina prava številka za RTV SLO je 1550 Lj. V začetku leta 1996 sem bil svetovalec direktorja Pošte Slovenije in dobil sem zadolžitev, da pripravim nov sistem naslavljanja in poštne številke. Do tedaj smo uporabljali jugoslovanski sistem z vodilno šestico za RS v poštni številki (61000 LJ).

V delovni skupini, ki sem jo vodil, smo se odločili za sistem, ki bi naj naslavljanje poštne pošiljk poenostavil. Zato smo uvedli posebne poštne številke za 'močnejše' uporabnike poštne storitve (kjer ulice in h. št. v naslovu ni treba navajati). Na prošnjo tedanjega pomočnika urednika RTV, ki me je poklical, ko je RTV dobil naš projekt z novimi številkami (tam je bila predvidena za RTV številka 1532 LJ). Prosil je za bolj 'okroglo' številko, glede na to, da je RTV pomembna organizacija ... Tako sem izbral številko 1550 - in me je pozneje direktor Pošte okaral zaradi tega, češ da izjem ne bi smeli delati ...

Zato mi seveda ni prav, ko nekdo to izniči in reče, da bo tudi številka 1000 v redu. Zakaj ni v redu? Številka 1000 Lj. pomeni dostavo pošiljk naslovnikom s pismonoši, 1001 je za uporabnike poštne predalov (p. p.), tretja oblika pa so posebne poštne številke (15xx za Ljubljano). Kolikor vem, imamo tak sistem edini v Evropi (v ZR Nemčiji imajo npr. poštne številke v večjih mestih po dostavnih območjih, npr. v Münchnu od 80331 do 85540).

Sem se malce razpisal, a se mi zdi vredno in potrebno. Zdaj veste gotovo več o tem. Morda bi ob priložnosti, če bo obravnavana tematika primerna, na to z nekaj besedami opozorili.«

Varuhinja se je pritožniku zahvalila za podrobno pojasnilo poštne delovanja.

PRILOGI

PRILOGA 1: Intervju s sodnikom v nedokončani zadevi – iz Poklicnih meril in načel novinarske etike

Iz Poklicnih meril in načel novinarske etike:

1.2 Nepristranskost

Nepristranskost je temeljna vrednota v vseh programih RTV Slovenija, ki ji je kot javnemu zavodu zaupano poslanstvo objektivnega obveščanja javnosti. Sporočilo ne sme zavajati poslušalcev in gledalcev.

Poročanje mora biti čustveno neopredeljeno, hkrati pa naj odseva širino in dobro obveščenost novinarja. Uravnoteženo je treba sporočati ali predstavljati bistvena dejstva in stališča ter ohranяти nepristransko in etično razmerje do vseh oseb, ustanov, tem in dogodkov.

Nepristranskosti v informativnih programih ne zagotavlja le preprosto matematično uravnavanje, v katerem se sleherno stališče enakomerno dopolnjuje z nasprotnim, marveč celovita predstavitev okoliščin, v katerih so ta stališča nastala.

Izoginiti se je treba vsemu, kar lahko spodbudi upravičeno domnevo, da je novinar ali javni zavod pristranski ali pod vplivom neke skupine za pritisk, ne glede na to, ali je ta ideološka, politična, finančna, socialna, verska ali kulturniška.

Zahteve po nepristranskosti ni mogoče enačiti s popolno nevtralnostjo v slehernem prispevku. Novinar sme izreči poklicno, novinarsko sodbo, ki temelji na relevantnih dejstvih, ne sme pa izrekati svojega osebnega mnenja, ki je lahko posledica enostranskih pogledov na določena vprašanja. Ustvarjalci radijskih in televizijskih programov (domači in gostujoči) ne smejo zamolčevati ali zanemarjati podatkov, ki so v nasprotju z njihovim osebnim stališčem in mnenjem.

1.4 Verodostojnost

V demokratični družbi je verodostojnost temeljna značilnost javnega radijskega in televizijskega servisa.

Novinarji in drugi ustvarjalci radijskih in televizijskih programov RTV Slovenija morajo biti pri svojem delu neodvisni in ohranjati avtonomijo novinarskega poklica in drugih poklicev, ki bistveno prispevajo k vsebini in podobi radijskih in televizijskih programov.

Poročila morajo poslušalcem in gledalcem ponuditi dovolj vsestranskih informacij o nekem dogodku ali temi, da bodo lahko oblikovali svoj pogled na določeno zadevo.

Verodostojnost RTV Slovenija terja od vseh, ki vsebinsko oblikujejo radijske in televizijske programe, da se v oddajah skrbno izogibajo javnemu solidariziranju s kakršnimi koli akcijami političnih strank pa tudi združenj, društev ter drugih interesnih skupin in skupin za pritisk, kar bi bilo mogoče razumeti kot podporo eni izmed strank, skupin strank ali društev.

1.8 Pravičnost

Novinarji in uredniki RTV Slovenija morajo pri poročanju spoštovati osebno integriteto posameznikov in njihovo pravico do zasebnosti. Osebam, ki so bile v naših programih osebno napadene ali kritizirane, je treba v najkrajšem možnem času oz. v naslednji oddaji omogočiti odgovor. Take odgovore je treba načeloma objaviti v enakih oddajah in enakih terminih, v katerih so bili izrečeni napadi, vendar samo v točkah, ki jih prizadeti spodbijajo, in v enakovrednem obsegu. Odgovore, ki presega te okvire, odgovorni urednik ustreznega programa zavrne.

Nobeno poročilo ali programska vsebina nista poštena, če:

- ne vsebujeta vseh poglobitvenih dejstev;
- vsebujeta nepomembne podatke na račun najpomembnejših dejstev;
- nevede ali vede zavajata gledalce in poslušalce;
- poročevalec uporablja besede ali prijeme, ki kažejo na njegovo pristranskost.

2.3 Uravnoveženost sporočanja

Programi RTV Slovenija, ki obravnavajo vprašanja javnega interesa, o katerih obstajajo v javnosti različna stališča, morajo zagotoviti enakovredno in enakomerno predstavitev najširšega možnega izbora stališč o določeni zadevi. Enakovrednost in enakomernost v tem kontekstu pomenita nepristranskost in razumen obseg, upoštevajoč težo posameznih stališč ali mnenj, njihovo pomembnost ali možno pomembnost.

Če je le mogoče, mora novinar za določen prispevek ali oddajo najti predstavnike vseh vpletenih (prizadetih) strani ali mnenj. Če tega ne more, mora to poslušalcem in gledalcem sporočiti na preprost in neposreden način.

2.3.1 Uravnoveženost sporočanja v posamezni oddaji

V posamezni oddaji, ki obravnava za večino sporno temo, je treba predstaviti najširši možen obseg stališč in mnenj o tej temi. Z nepristransko držo novinarja/voditelja je treba poslušalcem in gledalcem omogočiti, da si o zadevi sami oblikujejo sodbo, ki bo temeljila na predstavljenih dejstvih.

2.3.2 Uravnoveženost sporočanja v nizu oddaj

Posamezne oddaje v nizu oddaj o določeni temi ali skupini sorodnih tem lahko izražajo posamična stališča in mnenja, vendar mora niz oddaj zagotoviti uravnoveženo predstavitev različnih stališč in mnenj o obravnavanih temah. Namera o zagotovitvi uravnoveženosti v takem nizu oddaj mora biti poslušalcem in gledalcem teh oddaj predstavljena vnaprej in nedvoumno.

PRILOGA 2: Ponovitve v jesenskih mesecih

Podatki o premiernih oddajah NA tv Slovenija, predvajanih v soboto in nedeljo, 28. in 29. septembra ter 5. in 6. oktobra:

spored	oddaja
TVS1	A veš, koliko te imam rad (risanka)
	Alpe-Donava-Jadran (magazinsko informativna oddaja)
	Ambienti
	Bar (koprodukcijski film)
	Bratca (risanka)
	Dnevnik ob 19.00
	Dnevnik Slovencev v Italiji
	Duhovni utrip
	Firbcologi (mozaična oddaja za otroke)
	Govoreči Tom in prijatelji (risanka)
	Himalajski vrhovi treh Slovenk (dokumentarni feljton)
	Intervju
	Joker, kviz
	Kaj dogaja? Z Jonasom
	Kaj govoriš? = So vakeres?
	Knjiga o džungli (risanka)
	Ku'damm 59 (nemška nadaljevanka)
	Ljudje in zemlja (izobraževalno–svetovalna oddaja)
	Lojzek (risanka)
	Malčki (risanka)
	Med valovi
	Milan (risanka)
	Muk (risanka)
	Na vrtu (izobraževalno–svetovalna oddaja)
	NaGlas!
	O živalih in ljudeh (izobraževalno–svetovalna oddaja)
	Obzorja duha
	Ozare
	Plesna akademija: Vrnitev (avstralska nadaljevanka za mlade)
	Plesni nokturno: S. Rahmaninov – I. Kosi: Omen (plešeta Andreja Hriberšek in Matej Selan)
	Politično s Tanjo Gobec
	Poročila ob 22.00
	Poročila ob petih
	Prenos nedeljske maše iz župnije Št. Peter na Vašinjah v Avstriji
	Prvi dnevnik
	Reaktivčki (risanka)
	Ribič Pepe (mozaična oddaja za otroke)
	Slovenski magazin (magazinsko informativna oddaja)
	Sobotni dnevnikov izbor

	Studio Kriškraš (mozaična lutkovna oddaja za otroke)
	Šport
	Timi gre (risanka)
	Utrip
	Vikend paket
	Vojna in jaz (nemška otroška igrano-dokumentarna serija)
	Vreme
	Zadnja beseda! - izbor
	Zombi Lars (norveška otroška nadaljevanka)
	Zrcalo tedna
TVS2	Atletika - svetovno prvenstvo (prenos iz Dohe)
	Kajak-kanu - svetovno prvenstvo (prenos iz Seu d'Urgella)
	Knjiga pohval in pritožb, koncert skupine Dan D
	Kolesarstvo - svetovno prvenstvo (prenos iz Yorkshira)
	Musica creativa
	Najboljše jutro
	Nogomet - državno prvenstvo (prenos iz Kranja in Ljubljane)
	Rokomet - liga NLB (prenos iz Maribora)
	Športno plezanje - svetovni pokal, težavnostno plezanje (prenos iz Kranja)
	Vivienne Westwood - pankovska aktivistka (britanski dokumentarni film)
	Vokalna skupina Plamen iz Toronta

Vir: Evidenca predvajanega programa TV Slovenija

STATISTIKA

	OKTOBER 2019	SEPTEMBER 2019	OKTOBER 2018
TELEVIZIJA SLOVENIJA			
SKUPAJ	60	69	55
Informativni program	24	18	23
Kulturno umetniški program	8	31	10
Razvedrilni program	10	4	2
Športni program	3	6	2
Program plus	12	9	8
Ostalo	3	1	10
REGIONALNI CENTER / TV program	0	1	1
Televizija Koper	0	0	1
Televizija Maribor	0	1	0
RADIO SLOVENIJA			
SKUPAJ	12	11	11
Radio Prvi	6	7	6
Val 202	4	3	4
Ars	0	0	0
Koper	0	0	0
Radio SI	2	0	0
Ostalo	0	1	1
MMC			
SKUPAJ	14	19	16
Vsebine	12	16	13
Storitve	2	3	3
RTV SLOVENIJA			
SKUPAJ	42	36	49
Jezikovna kultura	5	4	4
Oglaševanje	2	2	5
Dostopnost in prilagojeni programi	3	1	3
RTV prispevek	3	3	0
Tehnične zadeve	4	0	3
RTV SLO - splošno	10	4	4
Programski svet	0	0	0
Varuhinja	2	0	2
Ostalo	1	2	1
Zavrnjena obravnava	12	20	27
VSI ODZIVI	128	136	132